

Szegenyek patikaja, Ford. Schedel (Toldi) Ferencz

Egyet. ny.
Pest 1831

Signatur: 78.Bb.237
Barcode: +Z185608907
Zitierlink: <http://data.onb.ac.at/ABO/%2BZ185608907>
Umfang: Bild 1 - 168

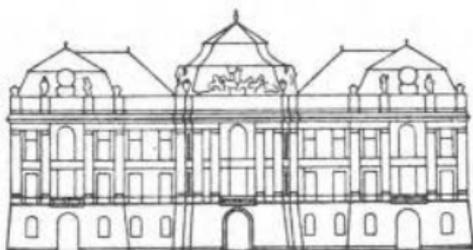
Nutzungsbedingungen

Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen: Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor. Nennen Sie die Österreichische Nationalbibliothek in Provenienzangaben. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z.B. Urheberrechten, verantwortlich.

Hinweis: Das Dokument enthält hinterlegte Textdaten, die eine Suche in der Datei ermöglichen. Diese Textdaten wurden mit einem automatisierten OCR-Verfahren ermittelt und weisen Fehler auf.

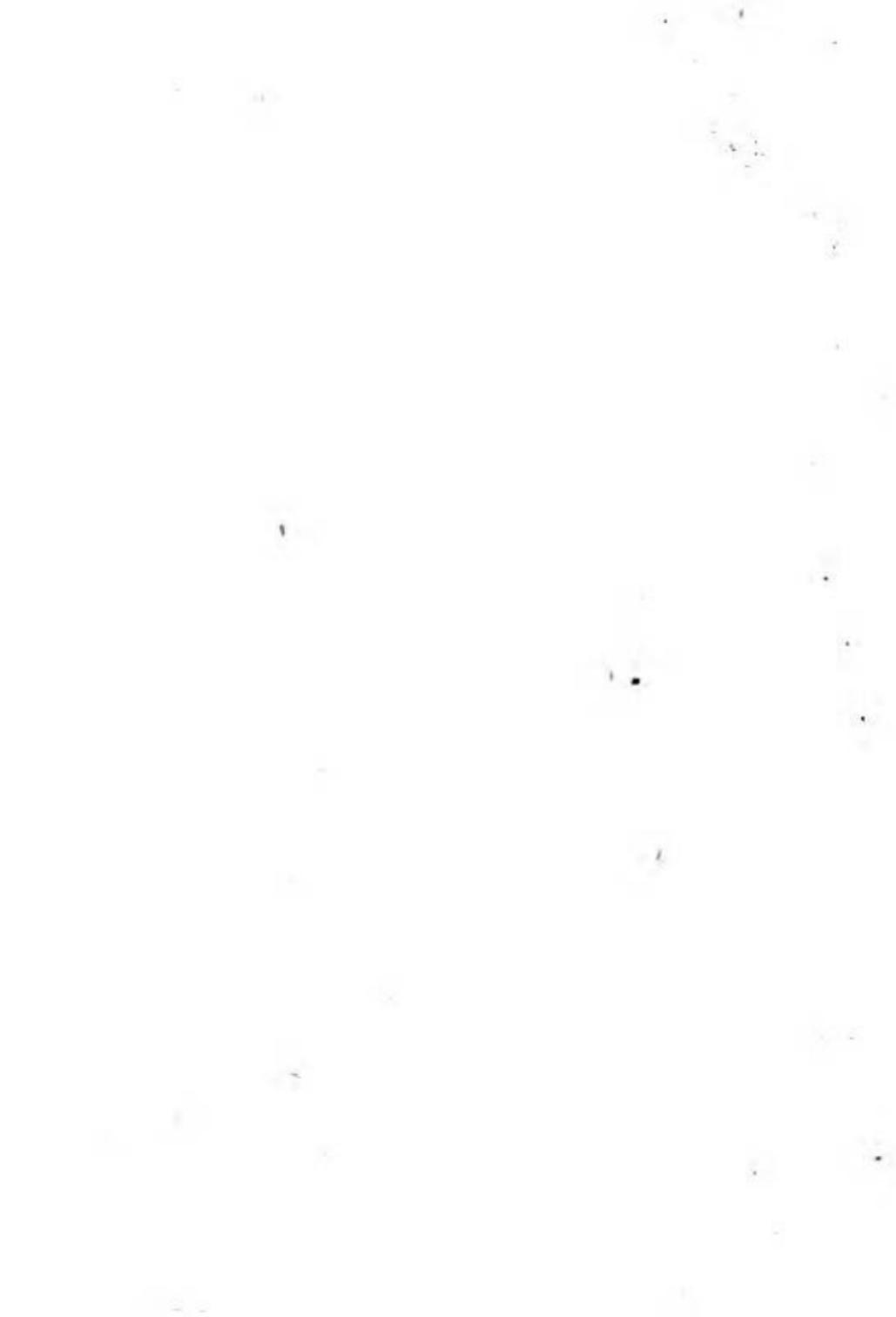
Ms. A. 9. 2. 7

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K. K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

78.Bb.37

78. H. C. 287
DR. HUFELAND K. VILMÁNY

SZEGÉNYEK' PATIKÁJA,

EGYSZERSMIND

TAPASZTALT HASZNU GYÓGYSZEREK'
ÉS ORVOSSÁGOK' VÁLASZTOTT
GYŰJTEMÉNYE.

A' HATODIK KIADÁS SZERINT FORDÍTOTTA'S
A' GYÓGYSZEREK' MAGYAR SZÓTÁRÁVAL AZ
ORVOSI TÁR' OLVASÓI' KEDVÉÉRT
MEGTOLDVA

KIADÁ

DR. SCHEDEL FERENCZ.

PESTEN, 1831.

AZ ORVOSI TÁR' HIVATALÁBAN.

(Mária - Dorottya - utca , 13. sz. 2d. emelet).

A' fordító' előszava.

Ha a' jelen munka' becse mellett a' szerző' neve nem szólna is, szólna bizonyára annak hatszori megjelenése. Ohajtom, hogy fordítása által orvosi közönségünknek kedves szolgálat legyen téve.

A' gyógyszerek' neveire nézve a' „gyógyszerek' árszabása“ című könyvben bevett terminológiát követtem teljes meggyőződésből. Az egy értelmes, 's valamiat az orvosi tudományban, úgy a' nyelvészségben is járatos férfi által készült; 's én most — midőn a' minden tudományok' legszebbikét magyar előadás által mind inkább ohajtjuk közöttünk honosítani — most, mondom, sem-

mit nem tartok kívánatosbnak, semmit nem szükségesbnek, mint az egységre való törekedést a' terminologia' dolgában; hogy azon tudományba, mellynek a' legvilágosabbnak kellene lenni, a' nyelv által zavart és homályt ne hozzunk. Ugyan azon tudományi műszavakkal él az Orvosi Tár is; s ha az, ezen hazánkban első orvosi folyóírás iránt naponként nevedő részvételből szabad valamit következtetni, úgy látszik, az olvasók' nagyobb része azokhoz szokni, azokban megnyugodni kezd.

A' könyvecske' végéhez ragasztott szótárkák' használására nézve im egy pár szó. Terminusaink jobbára összetettek's — kivált a' chemiaiak — több melléknevektől vannak kísérve. Először is a' főnevet (mellynek az összetételekben mindég a' legutólsó magánérthetőt

kell tekinteni) 's melly nagy betűkkel van nyomtatva, keressük - fel a' maga betűje alatt, hasonlólag betűrendben találhatnák annak minden, vagy pusztá, vagy több melléknevektől megelőzött összetételei a' magok' deákozatával együtt. Például ezen nevezetet: *dárdanyozott higanykénét* akarván keresni, először is az utolsó helyet elfoglaló főnevet keressük, u. m. a' KÉNET szót a' K betű alatt; ezt meglelvén, az egész terminust utána találjuk vetve ekkép rövidítve: *dárdanyozott higany-*. Ezen utolsó szóhoz kapcsolt kötjel (-) azt jelenti, hogy az oda értett főnév (ezen esetben KÉNET) a' *higany* szóval egybe kapcsolva gondolandó ekkép: *higanykénét*, 's ez azért mert a' *higany* úgy substantivum mint a' *kénét*. Mikor ellenben a' főnév előtt adiectivum áll, ezek öszve nem kapcsolhatnák, 's így a' kötjel elmarad. P. o. a' HIGAG szó

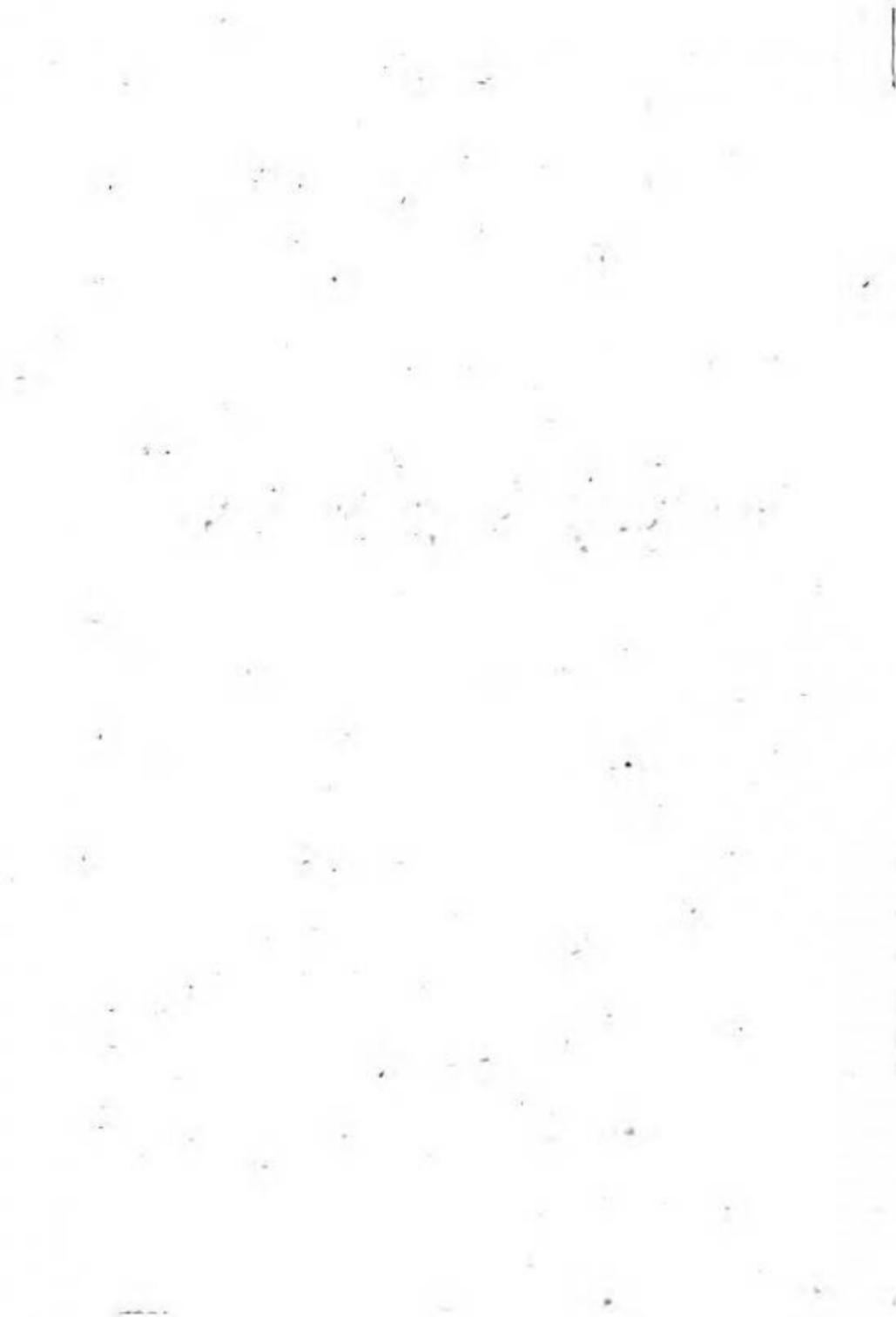
VI

alatt ezen melléknevekre akadunk köt-
jel' utánvetése nélkül: *Rágó sósavas*,
mert a' *sósavas* adjectivum az utána gon-
dolt *higag* substantivummal össze nem
iratik.

Kéretnek e' könyvecske' vevőji,
hogy annak használása előtt a' követke-
ző hibákat példányaikban kijavítsák:

Lap 28.	sor 13.	virágok	<i>helyett</i>	levelek.
— 31.	— 5.	pemer	—	pemet.
— 48.	— 1.	<i>ari</i>	—	acori.
— 53.	— 10.	higviriczlél	—	higviriczlé.
— 55.	— 12.	} despumatum	—	depuratum.
— 56.	— 13.			
— 58.	— 17.	Olvasztó ír	—	Oszlató ír.

Szegények' patikája.

A' szerző' előszava.

A' szegények' patikájának célja: az orvosok' rendelésében *költséggel és idővel* való gazdálkodás, a' mennyire ez a' beteg' kára nélkül eshetik - meg. Ezzel nem csak a' szegényeknek 's azon intézeteknek tartozunk, mellyek azok' gondját viselik, hanem a' státusnak is: mert a' drága külföldi szerek' elkerülése által kevesebb pénz megyen - ki az országból, mint menne különben.

Azonban ezen tekintettel nem csak az egészen szegények hanem azok iránt is kellene lennünk, kik kevésbé jól bírják magokat; azon nagy számú embertársaink iránt, kiknek keresetjök egészséges napjaikban épen elégséges szükségük' fedezésére, de legott elszegényednek, mihelyt betegségek a' munkától eltiltja; továbbá azon kétszerte sajná-

latra méltók — kiket rang, becsület-
 érzés, név kényszerítenek szegénységö-
 ket eltakarni, sőt mindenek iránt, kik-
 nek a' földi javak bőven nem jutottak :
 's kérem ügyfeleimet , ne mellőzzék-el
 soha ezen tekintetet. Gondjainknak min-
 denkor egyik legfontosbika az legyen,
 hogy *gyógyítván a' beteget, azt szegény-
 nyé ne tegyük ;* 's minden rendelmény'
 megírásakor a' czélirányosság' törvényén
 kívül a' takarékoság' törvénye is előt-
 tünk lebegjen. Nem eléggé szomorú do-
 log e már maga a' betegség? Szaporít-
 suk e azt azon szükség által is, melly
 azt olly könnyen kíséri. Hány beteget
 láttam , kit a' nyavalya' lefolyása alatt
 a' költségek' félelme nem nyommaszta
 kevesbbé, mint maga a' betegség , 's
 hányszor semmisíté-meg a' gyógyulás'
 egész örömét a' gyógyszeres' iszonyu
 rovása, melly szegénynek olly adós-

ság' terhét fedezte-fel, mellynek lefizetése minden javaitól, sőt a' teljes helyreálláshoz szükséges eszközöktől is megfosztá.

Itt az orvos nagy, 's a' mi még szebb, csendes jótévője lehet a' szegényeknek, ha a' gyógyszerek' lehető olcsóságára ügyel. Ő e' részben felette sokat tehet. Klinikumokban (mellyeket igazgattam) szerzett negyven évü tapasztalásból tudom hogy, ha ezen okfőket követjük, általában véve egy betegnek egy vagy másodfél tallérnál (1 f. 30 kr — 2 f. 15 kr CP) több alig kell orvosságokra. Azoknak, kik az apróságot nem tekintik semminek, legyen elmondva, hogy ha minden rendelmény mellett melly p. o. a' berlini szegényeknek adatik, csak egy kispénzt nyerünk is, közép számvetés szerint az esztendei nyereség legalább három vagy négy száz tallért teszen.

Ennél fogva tehát nem csak a' szegények' orvosainak 's szegényekre ügyelő intézeteknek, hanem minden fiatal orvosoknak útastást és példát adni ezen jóltevő czél' elérésére: volt indító oka ezen munka' kiadásának; melly tizenöt év előtt a' berlini poliklinikumban felvétetett 's itt ujonnan, tetemesen meg bővítve, javítva jő-ki.

Hogy ezen gyógyszerárt a' fiatal orvosokra nézve még hasznosabbá tegyem, több fontos szerek mellé némelly practicus észrevételeket ragasztottam 's több olly vegyítékek' formájit közlöttem, mellyeknek praxisomban nagy hasznokat tapasztaltam.

Végezetül még azt jegyzem - meg, hogy a' régi patikai nevezeteket készakarva tartottam-meg 's tartom-meg a' fiatal orvosok' gyakoroltatásában is, mivel *közönségesen megértetnek 's változ-*

hatatlanok: két olly tulajdon, melly ezen nevezetek' velejét teszi, 's egy ujjonnan talált tudományos névben sincsmeg, mert ezek a' tudományos álláspont' elkerülhetetlen változásaihoz képest magok is szükségképen változnak 's nem értetnek azon országon kívül, hol behozattak; meg is vagyok győződve, hogy a' nyelveknek folyvást öregbedő összezavarodása miatt elébb utóbb a' régi nevekhez vissza kellend térnünk. Azonfelül ezen gyógyosztár olly klinikum' hasznára készült, mellyet nem csak porosz, hanem külföldi orvosok is látogatnak, kik előtt a' porosz gyógyosztár ismeretlen.

Bevezetés.

A' főpontok, mellyek által a' gyógy-
szeri költségek megkisebbittetnek, 's
mellyeken ezen szegények' patikája alap-
szik, a' következők:

1. A' drágább és külföldi szerek he-
lyett, a' hol csak engedi a' beteg' ja-
va, olcsóbbak és belföldiek választat-
nak. Itt tehát az utóbbiak mindég fel-
vannak hozva.

2. Minden szükségtelen hozzátéte-
lek, mellyek nem annyira a' fő cél-
nak mint a' kényességnek felelnek-meg,
elhagyatnak, p. o. a' jó ízű szörpök,
illatos vizek.

3. Magában az orvosság' választan-
dó formájában és kiszolgáltatásában is a'
lehetőségig nagy olcsóság és egyszerűség
kerestetik.

4. — —

5. A' hol csak lehet, *por* formában rendeltetnek a' gyógyszerek, mert ez a' legolcsóbb; először azért, mivel por formában csak negyedrésze kell azon mennyiségnek, melly főzetre vagy forrázatra kivántatik, 's másodszor készítésre 's üvegekre nem kell költeni. A' beteg ezen formát jobbára igen jól elszenvedi, csak igen finomra legyen törve a' szer, és, ha a' beteg nehezen emészt, illatos hozzatétellel vagy herbatéval legyen öszvekapcsolva, mellyet a' beteg a' por² vétel után iszik. Végre azon porok, melyek nem foglalnak magokban valami mérges vagy hősi állományt, nem osztatnak-fel a' patikában, hanem kávéskanalanként vétetnek.

6. Nem rendeltetnek egyszerre nagyobb mennyiségek, 's a' szerek' gyakor változtatása is elkerültetik.

7. Az illatos vizek' elkerülésére azon illatos füvek szárazan rendeltetnek herbaténak ; úgy a' vonatok', főzetek' 's forrázatok' helyébe is ezen növények adatnak, mellyeknek megfőzése vagy leforrázása otthon történik.

8. Labdacsok épen nem rendeltetnek, legfelebb olly szerekből, hol csak kevés darab teszi az adagot, vagy a' masszát sehogy sem vehetni egyébként.

9. Mikor folyó szerek rendeltetnek, szorosán arra kell ügyelni, hogy az üvegek és szelenczék mindenkor visszavitessenek a' patikába.

10. 'Takarékosság' okából is ajánlatik az öszvetételek' lehető legnagyobb egyszerűsége.

11. Két hason erejű és áru szer közül is, mindég a' hazai választatik a' külföldi helyett.

I.

Betűrendes átnézése

azon egyszerű és készítményes
gyógyszereknek, mellyek a' sze-
gények' praxisában elégségesek; a'
pótszerek' megemlítésével együtt.

*Nem sokasága, hanem ereje és
helyes választása a' szereknek eszköz-
li a' gyógyítást. Ezt leginkább a' sze-
gényeknél kell tekintetbe vennünk, kik
el nincsenek kényeztetve a' sok orvos-
ság által, 's kevesebb különféleségre
is szorúlnak. Íme tehát a' leghatha-
tósabb szerek' választott tára, mellyek*

többszire kielégítők, belföldiek 's olcsósággal is ajánlkoznak.

A.

- A**cetum crudum. *Közönséges eczet.*
 — concentratum. *Tömény eczet.*
 — scilliticum. *Csillaeczet.*
Acidum lignosum. *Fasav.*
 — muriaticum (spiritus salis).
 (Sósav (sólét)).
 — muriaticum oxygenatum (a-
 qua oxymuriatica, aqua
 chlori). *Savított sósav*
 (savított sósavas víz,
 zöldlő víz).

Nagy becsü 's e' mellett nem drága szer; nélküle a' szegények' praxisában el nem lehetünk, mert ideglázban, hagymázban, gonosz indulatú bíborlázban sokszor

egyétlen segedelmünk ; adatik napjában 1—2 lat , vízzel megritkítva.

Acidum nitricum (aqua fortis). *Fojtó sav (salétromsav, erős víz).*

— sulfuricum concentratum (oleum vitrioli). *Tömény kénsav (gáliczolaj).*

— — dilutum. (spiritus vitrioli). *Feleresztett kénsav (gáliczlél).*

— tartaricum (sal essentielle tartari). *Borkősav.*

Aether sulfuricus (naphtha vitrioli). *Kénégény.*

Adeps suilla. *Disznózsír.*

Aerugo. *Rézvirág.*

Aloë lucida. *Szokotori aloë.*

Alumen crudum. *Nyers timsó.*

— ustum. *Égetett timsó.*

Ammonium carbonicum (sal ammoniacum volatile). *Szénsavas húgyag* (szállékony szalamiasó).

— muriaticum (sal ammoniacum; *urias ammoniae*). *Sósavas húgyag* (szalamiasó).

Amylum. *Keményítő*.

Antimonium crudum (*stibium crudum*).
Nyers piskolcz (dárdanykénét).

Olcsósággal 's nagy hathatóságával a' bőrnyavalyákban, köszvényben 's thb, könnyű hasznovételével gyermekeknél 's hosszas betegségekben — mivel a' gyomrot nem sérti úgy, mint a' többi dárdanyeműek — ajánlkozik, 's a' szegények' patikájában nem hibázhatik. Félélem nélkül adhatni napjában fél nehezéket is, sőt kell

annyit, ha megrögzött bőrnnyavalyákban hasznát várjuk. A' leggonoszabb sömörben is, sokáig használva, a' legsikeresebb szer mindenek közt, mellyeket próbáltam. Az emésztés és táplálás általa inkább előmozdítatik, hogy sem megsértetnék. Legjobb formája a' *dárdanypor* (Lásd alább Nro 53. *Pulvis ant.*).

Aqua simplex. Közönséges viz.

— *destillata. Lepárolt viz.*

Csak ott használtatik a' *kút viz* helyett, hol ártalmas felbontástól félhetni, p. o. midőn sósavas súlyagot (*baryta muriatica*) rendelünk.

Aqua calcariae ustae (aqua calcis vivae). Égetett-mészviz.

— *laurocerasi seu amygd. amar.*

Borostyánmegy (keserű mandola)-víz.

Mindenkor tanácsosabb használtatása mint a' kéksavé, mellynek munkálódása mindég bátorságtalan sőt veszedelmes; adagja 20 — 30 csep, kétszer háromszor napjában.

Aqua saturnina Goulardi. Goulard ólomvize.

A' régi készítmód (Goulard szerint) elsőséget érdemel, de lél nélkül.

Minden egyéb lepárolt *illatos vizek* elmaradnak; mert költségesek 's kipótoltatnak magok a' fűvek által forrázatképen vagy porformában; így a' fahéjpor kipótolja a' fahéjvizet. Hol nagy gyengeség van jelen, 's a' folyó forma

szükséges, használjuk a' szegények'
gyógyszertára' illatos vizét (lásd
alább : Nro 2. Aqua arom. ph. paup).

Argentum nitricum fusum ; *nitras ar-*
genti fusus (lapis infernalis).
Öntött fojtósavas ezüstag
(pokolkő).

B.

Baccae iuniperi. *Gyalogfenyű bogyo.*
Balsamus de Copaiva. *Kopaivai balzam.*

Fő szer a' másod sorbéli ondó-
folyásban, a' fejer folyásban's egyéb
idült nyákfolyásokban ; adagja 30
csep , háromszor napjában czukor-
ra csepegtetve.

Baryta muriatica ; *murias barytae.* Só-
savas súlyag.

Bismuthum nitricum ; *nitras bismuthi*
praecipitatus (magisterium

bismuthi). *Levált fojtósa-
vas bátrág.*

A' gyomorgörcsben semmivel
ki nem pótolható specificum; 2
szemer adatik napjában 3-szor.

Bolus armena. *Örmény rög.*

Borax. *Póris.*

C.

Calcaria chlorinica (calx oxymuriatica;
chloretum calcis). *Mészany-
zöldlet.*

Olcsósága 's nagy haszna mi-
att a' rothadt fekélyek ellen véte-
tett - fel. Fél — egész nehezék vé-
tetik 16 lat vízre.

— muriatica (calx muriatica; *mu-
riaticum calcis*). *Sósavas mész-
ag.*

Calcaria sulfurato stibiata (calx antimonii sulfurata). *Dardacso* *mészkenet*.

Köszvény 's egyéb nyavalyákban felette hasznos szer, mind magában, 3—5 szemernyit véve, mind felolvasztva (*L. aqua sulf.* Nro 5.).

Camphora. *Káfor*.

Cántharides. *Spanyol legyek v. kőrös bogarak*.

Carbo purus. *Tiszta szén*.

— spongiarum (spongia tosta).
Szivacsszén (piritott szivacs).

Catechu. *Kdté*.

Ezt a' timsó, tölgyhéj, timpogyöker többnyire kipótolják.

Chinium sulfuricum; *sulfas chininae*.
Kénsavas kinadék.

Ez a' jeles készítmény akkor használtatik, ha a' beteg magát a' kínát meg nem bírja, mindazáltal az elkerülhetetlen. Egy szemer kén-savas kinadék foganatjára nézve hasonló egy nehezék kínahéjhoz, 's így adagja 1 — 2 szemer kétszer, legfelebb háromszor napjában.

Colophonium. *Vonó gyanta.*

Cornu cervi. *Szarvasszaru.*

Cortex aurantiorum. *Narancshéj.*

— chinae regiae. *Sárga kínahéj.*

Ez a' hathatós szer, fejedelme minden erősítőknek, a' szegé-nyek' patikájában sehogy sem hibázhatik, mert sokszor maga az élet' megtartása függ tőle. Azonban, költséges volta miatt használását bizonyos határok közé kell szorítani és el nem feledni soha, hogy három eset közül kettő-

ben bizonyosan kipótoltathatik bel-
földi olcsóbb héjak által, mellyek
közt főkép a' *fűzhéj*, a' *lógeszte-
nyehéj*, 's ha összehuzó erő is kell,
a' *tölgyhéj*, méltók ajánlásra Egy-
általában, hol veszély nem sür-
get, elébb ezeket kellene megpró-
bálni 's csak akkor a' kínához fo-
lyamodni, mikor az említett pót-
szerek nem elégségesek. Az a' kí-
nának tulajdon szállékony elve,
melly annak emésztetését mozdít-
ja-elő 's neki nagyobb ingerlő
erőt ad, az által pótoltatik - ki,
hogy az említett hazai héjakhoz
illatos állományok tétetnek, p. o.
kálmos -, *angyal* -, *gyömbérgyö-
kér*, vagy nagyobb mértékű rest
gyengeségben *káfor*, *kénégényes lél*,
illatos por (*pulv. arom. L.*
alább Nro 57. és *Pulv. chinae ar-
tif.*, *decoct. chinae artif.* Nro 53

és 10.) Maga a' kína' használása is kevesebbé lesz költséges, ha nem főzetben, hanem porban rendel-
tetik, mert ekkor csak harmad
része kell; a' port ha fris, igen
finomra van törve, 's ha szükséges,
valamelly illatos szerrel van elve-
gyítve, gyengébb gyomor is meg-
bírja, 's azon felül a' szer ezen
formában leghathatósabb. Ha a'
folyó formát el nem lehetne ke-
rűlni, úgy juthatni hozzá olcsón,
ha alapnak a' *mesterséges kinafő-
zet* vétetik, 's hozzá a' kinafőzet'
harmad része tétetik, 's ezen ve-
gyület' 16 latjához egy nehezék
kínapor adatik.

Cortex cascarillae, *Kaskarilhéj.*

Igen jeles szer, melly gyak-
ran, kivált a' váltó lázakban por-
gyanánt használva, a' kínát kipótol-

ja, a' hasfolyásokban 's néha egyebütt is azt felül haladja, 's e' mellett sokkal ölesőbb.

Cortex hypocaustani. *Lógesztenyehéj.*

- mezerei. *Boroszlánhéj.*
- salicis. *Fűzhéj.*
- simarubae. *Szimarúbahéj.*

Ezen szer sokszor hosszas hasmenésekben és vérhasokban egyetlenegy segédünk lévén, itt, noha csak az említett esetekre, nem hibázhatik.

- quercus. *Tölgyhéj.*
- ulmi. *Szilhéj.*

Idült bőrnyavalyokban 's fejer folyásban külső 's belsőképen ajánlásra méltó.

Creta praeparata. *Tisztított kréta.*

Crocus. *Sáfrány.*

Cuprum ammoniatum. *Rézhugyag.*

— sulfuricum (vitriolūm cupri, *sulfas cupri*). *Kénsavas rézag (kék gáliczkő).*

D.

Dulcamara (stipites —). *Keserédes venyigék.*

A' szegények' praxisában egy a' legjelesebb szerek közül; hatóságos, és olcsó. Idült csúzok, náthák, kezdődő náthás és gumós tüdősorvadások (mellyek a' leggyakrabbak), idült bőrnyavalyák, hökhurut ellen az első 's leghathatósabb szerekhez tartozik. Egynapi adagja 2 - 4 nehezék, de nem forrázatnak hanem főzetnek, mert erejét csak a' főzés vonja-ki elegendőképen. A' vonatról ugyan azt

kell tudni, mit magáról a' növényről.

E.

Elatarium. *Szamár - ugorkalé.*

Fontos szer nagy 's nem rég újra bebizonyodott ereje végett a' vízkór ellen. (L. Nro 40. *mixtura hydragoga*).

Extractum absinthii. *Ürömvonat.*

- aconiti. *Sisakfüvonat.*
- aloes. *Aloevonat.*
- angelic. *Angyalgyökérvonat.*
- arnicae. *Kappanórvonat.*
- belladonnae. *Szepnőnyevonat.*
- calami aromatici (— acori). *Kálmosvonat.*
- cascarillae. *Kaskarilvonat.*
- chelidonii maioris. *Gódriczvonat.*

Extractum conii maculati. Bőrökvonat.

- dulcamarae. *Keserédesvonat.*
- gentianae. *Tarnicsvonat.*
- graminis. *Folyó-perjevonat.*
- gratiolae. *Csikorkavonat.*
- helenii (— enulae). *Örvényvonat.*
- hellebori nigri. *Hünyorvonat.*
- hyoscyami. *Beléndekvonat.*
- millefolii. *Cziczkoróvonat.*
- myrrhae. *Myrrhavonat.*
- nucis vomicae spirituosum. *Léles ebvészvonat.*

Egyedül a' léles vonatban van meg az ebvész' hathatós elve; a' szorítdek. A' végek' szélhüdéseiben jeles és próbált erejű szer; adagja 1 — 3 — 4 szemer.

- opii. *Mákonyvonat.*
- salicis. *Fűzvonat.*

Extractum sennae. *Szennavonat.*

— taraxaci. *Pitypangvonat.*

— trifolii fibrini. *Eleczkevonat.*

Ezen szerek közül a' legerősebbek u. m. a' sisakfü, szepnönye, bürök, beléndek hathatósbak 's egyszersmind olcsóbbak is, ha vonatjok helyett porjok adatik ugyan azon adagban.

F.

Fel tauri inspissatum. *Márhaepevonat.*

Ferrum pulveratum (aethiops martialis). *Vasmór.*

— sulfuricum; *sulfas ferri* (vitriolum martis). *Kénsavas vasacs (vasgálicz).*

— muriaticum; *urias ferri.*
Sósavas vasacs.

Flores arnicae. *Kappanörvirágok.*

— chamomillae rom. *Nemes székfüvirágok.*

Flores chamomillae vulg. *Mezei székfűvirágok.*

— lavendulae. *Lavandulavirágok.*

— meliloti. *Sárga lóherevirágok.*

— malvae rubrae. *Veres mályvavirágok.*

— sambuci. *Bodzavirágok.*

Folia aurantiorum. *Narancslevelek.*

— sennae. *Szennalevelek.*

— uvae ursi. *Kukojcza (medvegereszde)-virágok.*

Fructus hypocaustani tosti. *Píritott lógesztenyegyümölcsök.*

G.

Galbanum depuratum. *Gálbán.*

Glandes quercus tostae. *Píritott tölgy-
makkok.*

A' makk-kávé a' gyermekek' aszalványa ellen a' fő szer, 's ki-vált a' szegények' praxisában fontos.

Gummi arabicum. *Arab mézga.*

— guttae. *Gutt mézga.*

H.

Herba absinthii. *Fejér ürömfü.*

— aconiti. *Sisakfü.*

— althaeae. *Zilizfü.*

— belladonnae. *Szepnőnye v. maszlagos nadragulyafü.*

— botryos mexic. ; hb. *chenopodii ambrosioidis.* *Myrrha libatoppfü, mexikai gerezdfü.*

— cardui benedicti. *Aldott-csü-küllőfü.*

— centaurei minoris. *Virdgos földepfü.*

— chelidonii. *Gódriczfü.*

Ennek kivált újonnan kiszaj-
tolt leve nagy erejű, 's gyakrabban
haszonvételt érdemelne. Májnya-
lyákban, a' sárgakórban, vízkór-
ban, belső 's külső fekélyek' gyó-
gyításában sokszor felülmúl min-
den egyéb szereket. Adagja 30 —
100 csep, lassanként több is, egy
pár nehezék, sőt egy lat is, négy-
szer napjában tejben vagy nyákban.

Herba conii. *Bürökfű.*

- digitalis. *Piros gyűszűfű.*
- gratiolae. *Csikorkafű.*

Egyike a' leghathatósbb és ki-
vált az agytól - elszármaztatólag
munkálkodó hashajtóknak: azért is
a' melancholiában 's az örültség' e-
gyéb nemeiben különös foganatu.
Adagja fél terecs egyszer kétszer
napjában. Ugyan ez tudni való a'
vonatról is.

- Herba hyoscyami. *Beléndekfü.*
- lichenis islandici. *Izlandiai zuzmó.*
 - maioranae. *Majoránfü.*
 - marrubii albi. *Fejér pemezfü.*
 - melissae. *Méhfü*
 - menthae crispae. *Fodor menthafü.*
 - piperitae. *Borsos menthafü.*
 - millefolii. *Cziczkorófü vagy száz-levélfü.*
 - nicotianae. *Dohányfü.*
 - sabinae. *Szabíni borókafü.*

Nem csak mint méhhajtó és méhkórelenes ajánlásra méltó, hanem a' megrögzött köszvényben is egyike a' legnagyobb szereknek; de mindenkor nagy vigyázatot kíván, mert a' spanyol legyekhez hasonló hatásai vannak. Adagja fél terecs, napjában egyszer vagy kétszer véve.

Herba scordii. *Hagymaszagu tarorjafü.*

tanaceti. *Varádicsfü.*

thymi. *Kedeszfü.*

trifolii fibrini. *Eleczkefü.*

violae tricoloris (iaceae). *Háromszinü ibolyafü.*

Hathatós specificum a' gyermekek' *tejhéja* ellen herbaté formában.

Hirudines vivae. *Nadályok (piócák).*

Hordeum praeparatum (amylum hordei). *Készítményes árpa (árpaliszt).*

E' nélkül el nem lehetünk a' szegények' praxisában, nagy gyógyereje miatt a' tüdősorvadásban, 's tömény tápláló voltánál fogva az aszalványban 's a' gyengeség' egyéb kórformájiban. *Készítése' módja ez:* Néhány font a' legfinomabb árpaliszt-

ből erszénybe köttetik úgy, hogy a' liszt 's a' kötés' helye közt tenyérnyi széleségü üresség maradjon. Már most az erszény annyi vízzel teli edénybe tétetik, hogy az lassan főve mindég usszék és sehol az edényhez ne ütődjek, hogy pedig ez lehessen, forró víz tartatik késsen töltögetés végett. A' főzést 24 óráig szakadatlanul kell folytatni. Azután a' kemény tömeggé összeállt liszt egy táltra fordíttatik-ki; külső, egy újnyinál vastagabb héja éles késsel lemetéltetik, a' maradék jól kiszáríttatik, finomra töretik, szitáltatik 's száraz helyen eltéttetik. Ezen készítményből reggel 's este egy vagy legfelebb két kanálnyi, egy font fris édes tejjel (kecske-, számár-, tehéntej) gyenge széntűz felett 's szüntelen való keverés mellett kásaformává változtatta-

tik (nem főzetik tulajdonképen). Ennek utána jeges nádmézzel édesítve reggeli helyett vétetik a' betegtól ágyban 's józan gyomor-
ra; estve vacsora helyett, fél langymelegen. Tizenkét évü gyer-
mek' számára fél annyi liszt vé-
tetik.

- Hydrargyrum muriaticum corrosivum**
(mercurius sublimatus; *mu-
rias hydrargyri corro-
sivus*). Rögó sósavas higag
(higany ketted zöldlet).
- — mite (mercurius dulcis.
(*urias hydr. mitis*). *Eny-
he sósavas higacs* (higany
előzöldlet, édes higany).
- — praecipitatum (mercur.
praecipit. albus; *urias hy-
drarg. ammoniacalis insolu-
bilis*). *Olvaszthatatlan hu-*

gyagos sósavas higag (levált fejer higany).

Hydrargyrum oxydatum rubrum (mercur. praecipit. ruber; oxydum hydr. rubrum). *Veres higag.*

— oxydulatum nigrum (merc. solubililis s. niger). *Fekete vagy olvadékony higacs.*

Ezen higanyos készítmény, az én tapasztalásom szerint is, a' legfogatosb minden többi között. De jól készültnek kell lennie, a' mit bársony feketesége 's kevés nedvvel való könnyed dörgölése után is elsülő reducálódása is mutat.

— stibiatum sulfuratum (aethiops antimouialis, sulfuratum hydrargyri stibiatum). *Dárdanyozott higanykénét (dárdanymór).*

Hydrargyrum sulfuratum nigrum (aethiops mineralis; *sulfuretum hydrarg. nigrum*). *Fekete higanykén*et (érczmór).

A' legenyhébb 's gyermekek' számára nélkülözhetetlen szer, görvély, hörnyavalyák, szemlobok 's több efféle senyves nyiroknyavalyák ellen.

K.

Kali aceticum (terra foliata tartari).
Eczetsavas hamag.

- carbonicum (sal tartari, *carbonas lixivae alcalinus siccus*). *Alszénsavas hamag* (borkóból).
- causticum siccum (lapis caust.; *lixiva pura*). *Tiszta hamag* (égető kő).

- Kali nitricum (nitrum, *nitras lixivae*). *Fojtósavas hamag (salétrom)*.
- sulfuratum (tartarus vitriolatus; *sulfuretum lixivae*). *Hamanykénét (kénmáj)*.
- tartaricum (tartarus tartaricatus; *tartras lixivae*). *Borkósavas hamag.*

L.

Lapides cancerorum. *Rákszemek.*

Lignum campechense. *Kámpesi fa.*

- guaiaci. *Gajákfa.*
- iuniperi. *Gyalog-fenyűfa.*
- quassiae. *Keserfa.*

Sok esetben kipótolható a'
tarnicsgyökér, *ürmösfü*, *eleczkéfü*
's *tb* által.

- sassafras. *Száfrásfa.*

Liquor ammonii acetici (félannyi vizzel vegyítve spiritus Mindereri v. *Acetas ammoniae solutus dilutus*). *Feleresztett eczetsavas hűgyag* (Minderer' lélje).

Sokszor a' drága *Mindererlél* helyett szalamiasó adathatik, melly chemiai vegyületénél 's munkálódásánál fogva hasonlít hozzá 's annál olcsóbb, hogy édesfagyökérel vagy -lévvel vegyítve porban is igen jól adathatik.

- ammonii anisatus (spirit. salis amm. anisatus). *Ánizsos hűgyaglél* (ánizsos szalamialél).
- causticus (spir. salis amm. caust.; *ammonia pura liquida*). *Tiszta folyó hűgyag* (bűzsó, hűgysó).

- Liquor pyrooleosus (spir. cornu cervi rectific.; carbonas ammoniae pyrooleosus solutus). *Olvasztott kozmaolajos szénsavas hügyag (szarvasszarulél).*
- sulfuratus (balsamum sulfuris Beguini). *Beguin' kénbalmama.*

Nagy hatásu, de gyakran veszedelmes 's azért mindenkor nagy vigyázatot kívánó gyógyszer; sokszor a' legberögzöttebb 's felette nehezen gyógyuló nyavalyákban is használatos, p. o. a' *csomós köszvényben, összehuzódásokban, hudárban.* Adagja 2 csep két lat vízben, leginkább méhfüvízben feresztve, 3 — 4 szer napjában.

- saponis stibiati (tinct. antim. Iacobi). *Jakab' dárkonyfestvénye.*

Liquor stibii muriatici (butyrum antimonii; *murias stibii*). *Sósavas dárdaes (piskolczvaj)*.

M.

Magnesia carbonica. *Carbonas magnesiae. Szénsavas keserag.*
 — sulfurica (sal amarum; *sulfas magnesiae*). *Kénsavas keserag (keserü só).*
 Malthum hordei. *Árpauszalad.*

El nem mulaszthatom itt a szaladfürdőket az aszalvány, görvény és angol kór ellen ajánlani valóban jeles hasznok miatt.

Manna. *Körösméz.*

Mel despumatum. *Szinméz.*

Millepedes. *Száz lábúak.*

Mixtura sulfurico-acida (elixirium acidum Halleri; *liquor Hal-*

leri). *Haller's savanya* (*Haller's savanyu nedve*).

Két vagy három annyi *illatos festvénnnyel* vegyítve *illatos* vagy is *Mynsicht's savanya* (*elix. vitrioli Mynsichtü*) lesz belőle.

Mixtura vulneraria acida (aqua sclopetar. Thedenii). *Savanyu sebviz* (*Thedén's sebvize*).

Moschus. Pézma.

Ezen szer nélkül a' szegények' patikája nagy drágasága mellett sem lehet - el egészen, olly formáji kerülvén-elő a' görcsös nyavalyáknak, mellyekben egyedül a' pézsmától várhatni üdvösséget, p. o. a' *forró kehben*. De nem is kell vele szegényeknél másutt élni mint ollyatén esetekben, 's míg az élet veszélyben van. Egyébkor más szál-

lékony - ingerlő és görcsűző szer-
rek bizonyosan kipótolják.

Myrrha. *Myrrha.*

N.

Natrum carbonicum crystallisatum
(alcali minerale; *carbonas
sodae alcalinus crystallisa-
tus*). *Jegezett alszénsavas
szikag (Széksó; érczégvény).*

A' higany után a' *széksó* leg-
hathatósbika minden oldozóknak,
a' nélkül hogy az előbbenek ká-
ros befolyásait bírná az organis-
musra. Máj' 's egyéb hasbelek' du-
gulásai, mirígydaganatok 's - ke-
ményedések, golyva 's nyakas kösz-
vény ellen megbecsülhetetlen 's e'
mellett a' legolcsóbb szer. Adag-
ja 1 terecs — fél nehezek napjá-

ban, melly keserű szerekkel vegyítve, az emésztést sem sérti.

Natrum sulfuricum (sal mirabile Glauberi; *sulfas sodae crystallisatus*). *Kénsavas szikag* (Glauber' csodasója, csodasó).

— — *siccum*; *sulfas sodae siccatus*. *Szárított kénsavas szikag*.

— *nitricum* (*nitrum cubicum*). *Fojtósavas szikag*.

Nagy becsű szer a' forró lázokban, mert a' belcsőt kevesbbé ragadja - meg a' *fojtósavas hamagnál*.

Nux vomica. *Ebvészmag*.

Oleum animale aethereum. Szálló állati olaj (*Dippel állati olaja*).

— foetidum, cornu cervi.

Büzös állati olaj (Szarvas-szaru olaj).

— caieput. *Kajopotolaj.*

— crotonis. *Krotónolaj.*

Minden hajtó szerek közt a' legerősebb, mert fél csep elég-séges több székletételek' eszközlésére. Ez okból használása nagy vi-gyázatot kíván; legjobb nádmézzel összedörgölve venni, vagy labdacokban, vagy *mesterséges himboj-olaj* gyanánt. L. alább.

— foeniculi. *Anizskaporolaj.*

— iuniperi. *Gyalog fenyolaj.*

— lini recenter expressum. *Ujjonnan sajtolt lenolaj.*

- Oleum olivarum. *Faolaj.*
 — — album. *Féjér faolaj.*
 — — papaveris. *Mákolaj.*

Belső haszonvételre mindég a' mákolaj a' legjobb. Könnyebben emésztetik, nem kozmásodik-meg olly könnyen 's olcsóbb is a' *mandolaolajnál*, melly ennél fogva itt egészen elmellőztetik.

- — sabinae. *Szabini borókaolaj.*

Eleinte csak egy csep adatik napjában. Néha öt csep már véres vizelletet támaszt.

- — terebinthinae. *Terpetinolaj.*

A' *himbojolaj* (*Ol. ricini*) a' a' szegények' praxisában elmarad. *Kipótolja a' mákolaj, újonnan sajtoltt lenolaj, jalápgyökérporból fél te-*

recset adván két lathoz, vagy, ha jobbnak látszik, a' környülállásokhoz képest, *kénsavas szikagot* — vagy pedig a' *mesterséges himboj-olaj*. A' himbojolajban lakó enyhítő és görcsűző erő *beléndek'* vagy *mákony'* hozzátételével adathatik meg neki.

Opium. *Mákony*.

Oxymel simplex. *Egyszerű eczetméz.*

— scilliticum. *Csillaeczetméz.*

P.

Petroleum; *oleum petrae*. *Ásvány olaj.*

A' szegények' praxisában fellebbezéses szer külső és belső használatra (napjában háromszor 30 csep nádmézzel) köszvény, vízkór, belférges, szélhűdés's tb. ellen.

Piper. *Bors*.

Plumbum aceticum (saccharum saturni; *acetas plumbi acidulus siccus*). *Száraz feleczetsavas ólmacs (ólomczukor).*

R.

Radix althaeae (hungaricae). *Magyar zilizgyökér.*

- angelicae. *Angyalgyökér.*
- armoraciae. *Tormagyökér.*
- arnicae. *Kappanőrgyökér.*
- artemisiae. *Úrömggyökér.*
- belladonnae. *Szepsőnyegyökér, maszlagos nadragulyagyökér.*

A' gyökér a' levelek felett elsőséget érdemel állandólag egyforma munkálódása miatt. Adagja ugyan az: 1 — 2 szemer.

- bryoniae. *Gönyegyökér.*

Radix calami aromatici (ari). *Kontygyökér.*

— **caryophyllatae.** *Cziklászgyökér.*

A' *kolombgyökeret* jobhára kípótolja a' *tazniczgyökér* vagy szükség' esetében a' *keserfa* valami nyákos szerrel egyvelítve.

— **filicis maris.** *Erdei-páfránygyökér.*

— **gentianae.** *Tarniczgyökér.*

— **graminis.** *Perjeggyökér.*

— **helenii (enulae).** *Örvény-*

— **hellebori nigri.** *Húnyor-*

— **ialappae.** *Jalápgyökér.*

— **ipecacuanhae.** *Hánygyökér, hánytató gyökér.*

— **iridis florentinae.** *Ibolyás nősziromgyökér.*

Idült mellbajokban 's a' hud-
elválasztás' előmozdítására gyak-
rabb használtatást érdemel, mint
eddig nyert.

Radix lapathi acuti. *Sós lóromgyö-
kér.*

— levistici. *Lestyángyökér.*

Nagy erejű 's az emésztést nem
sértő, sőt azt erősítő hudhajtó 's
mellnyák - kiválasztó szer, kisd-
dekre, gyenge és szegény bete-
gekre nézve nagy becsű.

— liquiritiae glabrae. *Édes hig-
viriczgyökér (édes gyökér).*

— pimpinellae albae. *Fejér pi-
pinellgyökér.*

— polygalae amarae. *Csésze-
szárnygyökér.*

— pyrethri. *Imelygyökér.*

- Radix raphani rusticani. *Mezei retek.*
- rhabarbari. *Rhabarbaragyökér.*
- rubiae tinctorum. *Festő büzérgyökér.*
- salep. *Kosborgyökér.*
- saponariae. *Szappanfűgyökér.*

A' szárcsagyökeret (rad. sarsaparillae) a' szappanfűgyökér, bojtorjángyökér, sós lóromgyökér pótolják - ki.

- scillae (*bulbus scillae*). *Csilahagyma.*
- senegae. *Szenegagyökér.*

Ez, a' lobos mellnyavalyákban megbecsülhetetlen, sokszor valóban egyetlen gyógyszer, a' szegények' praxisában drágasága 's még

inkább háborúk' 's egyéb esetek' következésében támadható ritkasága miatt, nagy nehezségeket okoz. Legjobb azt *először* is csak az említett esetekben használni, nem egyebütt is (vízkórban, kehes és sorvasztó bajokban), hol más szerek is megfelelnek kívánságunknak; *továbbá*, ha kell, ne főzetben, hanem langolt porban rendeltessék *édesfagyökér'* porával, melylyet a' betegek igen jól elszenvednek; 's mellyből 5 — 10 szemer napjában négyszer véve elegendés, holott a' főzethez 1 — 2 nehezék kell. Pótszer gyanánt szolgál a' *kappanőr- és szappanfűgyökér'* főzete *csillaeczetmézzel* elvegyítve, 's ha talán lobos pangások volnának még jelen, közben közben *édes higany* nyújtatik kisdadagokban.

Radix serpentariae. *Kigyógégyökér.*

Nagy ára miatt helyette sokszor *káfort* is adhatni *angyal-kappanőr - pipinellgyökérrel.*

- taraxaci. *Pitypang - vagy oroszlánfogyökér.*
- tormentillae. *Timpógyökér.*
- valerianae. *Gyökönkegyökér.*

Resina guaiaci. *Gajdkgyanta.*

- pini. *Fenyügyanta.*

Roob dauci. *Muroklésür.*

Nagy hecsű szer a' kisedek' aszalványában.

- iuniperi. *Gyalog-fenyülésür.*
- prunorum. *Szilvalésür.*

Két lat szilvalésür két nehezék tisztított borkővel vegyítve, igen jól kipótolja a' *tamarindpépet.*

Roob sambuci. *Bodzalésür.*

S.

Saccharum album. *Fejér nádméz.*

Legtöbb esetekben kipótolta-
tik az édes gyökér' pora által,
mellynek még az az elsősége is
van, hogy más sókkal szét nem
foly mint a' czukor, 's gyermekek-
nél az első utak' savanyát nem ne-
veli. Kell pedig választani az *édes*
hígviriczet (*glycirrhiza glabra*, a'
tulajdonkép úgy nevezett édes gyö-
keret), melly sokkal több édet fog-
lal magában mint a' tuskés hígvir-
icz (*gl. ecchinata*).

Sapo medicatus. *Orvosi szappan.*

Semen anisi. *Anizsmag.*

— cannabis. *Kendermag.*

— carvi. *Köménymag.*

Semen cinæ (santonici). *Giliszta-
ürömmag.*

— foeniculi. *Anizskapormag.*

— hordei excorticati. *Lehán-
zott árpamag.*

— lini. *Lenmag.*

— phellandrii. *Bösövénymag.*

— sabadillae. *Szabadilmag.*

— sinapeos. *Fekete repczemag.*

Sinapismi. *Repczetészta (mustártészta).*

Spiritus camphoratus. *Káforos lél.*

— cochleariae. *Kalánfűlél.*

— menthae piperitae. *Borsos
menthalél.*

— nitrico aethereus (spir. nitri
dulcis; spir. aetheris nitrici).
*Fojtóégényes lél (édes fojtó
lél).*

— saponatus. *Szappanos lél.*

— sulfurico aethereus (liquor
anodynus miner. Hoffmanni;
spiritus aetheris sulfurici).

*Kénégényes lél (Hoffman's
csepjei).*

Spiritus vini rectificatus *Tisztított
borlél.*

Stannum limatum purum. *Reszelt ó-
nany.*

Stibium (antimonium). *Dárdany (pis-
kolcz).*

Succinum. *Gyantár.*

Succus liquiritiae. *Higviriczlél (med-
veczukur).*

Sulfur despumatum (flores sulfuris).
Tisztított kén (kénvirágok).

— praecipitatum (lac sulfuris).
Levált kén (kéntej).

— stibiatum aurantiacum (sul-
fur aurat. antimonii; oxy-
dulum stibii hydrosulfurati
aurantiaci). *Narancsszinü
kénygulatsavas dárdacs (na-
rancsszinü kéndárdacs).*

— rubrum (kermes mine-

rare; *oxydulum stibii hydro-sulfuratum rubrum*). *Veres kénygulatsavas dárdacs* (érczkermes, veres kéndárdacs).

Syrupus rhabarbari. *Rhabarbaraszörp*
 — *communis. Közönséges szörp.*

A' többi szörp mind elmarad mert az egyszerű szörp által kipotoltatnak. A' *rhabarbaraszörp* is csak kisedek miatt szükséges.

T.

Tartarus despumatus (*cremor tartari; tartras lixivae acidulus depuratus*). *Tisztított felborkősavas hamag* (*tisztított borkó*).

— *sibiatus* (*tartarus emeticus; tartras lixivae sibiatus*). *Dárdacsos borkősavas hamag* (*hánytató borkó*).

Tartarus boraxatus. *Pórisos borkő.*

Terebinthina communis. *Közönséges terpetin.*

Tinctura absinthii. *Ürömfestvény.*

— asae foetidae. *Büzaszatfestvény.*

— cantharidum. *Körösbogárfestvény.*

— cinnamomi. *Fahéjfestvény.*

— colocynthidis. *Sártökbélfestvény.*

— ferri muriatica (salita). *Sósavas vasacsfestvény.*

— — pomata (tinctura malatis ferri). *Almasavas vasacsfestvény.*

— gentianae. *Tarnicsfestvény.*

— guaiaci volatilis. *Gajárfestvény.*

— kalina. *Hamagos festvény.*

— opii simplex. *Egyszerű mákonyfestvény.*

Tinctura opii crocata (laud. liqu. Syd.)

- *Sydenham folyó mákonya*
- *pimpinellae. Pipinelfestvény.*
- *rhei aquosa. Vizes rhabarbarafestvény.*
- — *vinosa. Boros rhabarbarafestvény.*

Turiones pini. *Fenyűjövény.*

U.

Unguentum althaeae. *Zilizir.*

- *basilicum: Királyir.*
- *cantharidum. Kőrös-bogárir.*
- *cereum Viaszir.*
- *cerussae. Ólomir.*
- *digestivum (terebinthinatum). Olvasztó ir.*
- *elemi (balsamum Arcaei). Elemi ir.*
- *hydrargyri cinereum. Szürke higanyos ir (ndpolyi ir).*

Unguentum linariae. *Gyűjtövényir.*
 — saturninum, u. acetatis plum-
 bi. *Eczetsavas ólmacsir.*

V.

Vinum. *Bor.*

A' bor, ez a' szenvedők - és betegeknek szánt isten' ajándéka sokszor semmi által ki nem pótolható, 's így a' szegényeknél sem kerülhetni - el haszonvételeét mindenkor.

(Itt Hufeland a' franczia fejer és veres borokat ajánlja, mert poroszországban minden kaphatók közül ezek felelnek-meg leginkább az orvos' céljainak 's ezen felül jutalmas áruak is: holott ellenben a' magyar bor ott igen ritka, a' jó, az az álnok kezek által el nem rontott még ritkább, egyáltalában

pedig drágább mint a' franczia borok. Noha pedig egy országban sem kevesbbé közönséges a' jó bor mint nálunk a' zsugoriság és csalvagy miatt, az orvos még sem fog külföldiekre szorúlni; a' *tokaji, egri, budai, ruszti* 's némelly *fejér savanyúdad* boraink orvosi tekintetben tökéletesen kipótolják a' világ' minden borait. Az értelmes orvos különben fogja tudni, mit vessen a' szokásra, 's választását e' szemponthoz is alkalmaztatni. *S—l*).

Vinum stibiatum (vinum antimon. Huxhami). *Dárdanyos bor* (*Huxham' piskolczos bora*).

Z.

Zincum oxydatum album (flores zin-

ci; *oxydum zinci*). *Horgag*
(*horganyvirdgok*).

Zincum sulfuricum (*vitriolum al-*
bum; sulfas zinci). *Kénsa-*
vas horgag (*fejér gdliczkö*).

II.

Összetett gyógyszerek,
mellyeket hathatós és olcsó voltak
ajánl a' szegények' praxisában.

1.

Acetum aromaticum.

(*Illatos eczet*).

- ℞. Herbae absinthii
— menthae piper.
— salviae
— scordii
— roris marini
— thymi

Rad. calami
 Sem. foenic. *ana unc. unam.*
 — piper. nigr. *unc. semis*
C. C. inf.

Aceti crudi *libr. quatuor.*
 post sufficientem macerationem in vase vitreo supra arenam tepidam, exprime et cola.

2.

Aqua aromatica.
 (*Illatos viz*).

℞. Herbae melissae
 — menthae piper.
 — salviae
 — roris marini
 Florum lavendulae
 Sem. foeniculi *ana unc. tres*
 Rad. calami arom. *unc. quatuor.*
 — angelicae *unc. duas.*

C. C. inf.

Spir. vini rectificati *libr. quatuor*

Aqua comm. q. s.

macera per horas 24, et destillando
eliciantur librae 12.

3.

Aqua ophthalmica mercurialis.

(*Higanyos szemviz*).

℞. Hydrargyr. muriat. corrosiv. *gr.*
semis.

solue exacte in

Aquae rosar. *unc. tribus*

adde

Mucil. sem. cydon. *dr. unam*

Aquae laurocerasi *gutt. triginta*

M. D.

Aqua ophthalmica saturnina.
(Ólmos szemvíz).

- ℞. Extr. saturni *gutt. duas.*
 Aqu. rosarum *unc. unam*
 Mucil. sem. cydon. *dr. semis.*
 M. D.

Aqua sulfurata.
(Kénes víz).

- ℞. Calcis antim. sulfur. (l. Nro 7.)
duas duas
 c. c. aq. font. *libris quinque*
 ad libr. quatuor vase clauso.

Ezen kénvíz melegen palaczkba
 töltetik, mellyek jól bedugatnak. De
 három nap alatt el kell használni. Ez a'

legjobb *mesterséges kénvíz*, 's egyike a' legjobb köszvényellenes szerekeknek; adagja napjában 2 — 3 font csészénként véve. A' higanykórok ellen is hasznos.

6.

Balsamus vitae.

(*Életbalzam*).

℞. Olei lavendulae

— roris marini

— bergamott.

— baccar. iunip.

— terebinthinae laric. ana dr.

semis

Spirit. vini rectificat. *unc. decem.*

Mixta frigidae digestioni committantur, filtr. per gossypium.

Calx antim. sulfurata.
(Kénes dárdaymész).

ꝑ. Test. ostrear. pulverat. rec. calcin. dr. decem

Sulfuris unc. semis

Antim. crud. dr. tres

M. exacte ut f. p. subtiliss. In crucibulo lutato incandescat per horam. Massa ex albo flava pulveretur in mortario vitreo et servetur in vitris bene obturatis, dr. unam continentibus.

Ez Hoffmann Lajosnak, a' feltalálónak, igazi készítése' módja, melyet szorosan kell követni, hogy a' szer megtartsa kitünő becsét, akkor is, ha belőle *kénvizet* (l. felebb 5 sz.) akarunk készíteni.

Cerevisia armoracia.
(Tormaser).

℞. Rad. armorac. ras. *unc. quinque*
diger. frigide in vase clau-
so cum Cerevisiae *lib. duab.*
per horas XXIV.
col. adde.

Syr. comm. *unc. un.*

Olcsó's felette sikeres szer a' hud-
elválasztás' előmozdítására, a' nehéz vi-
zellésben, hudrekedésben, vízkórokban,
húgyutak' nyákosságában, nyákos keh-
ben. Napjában 1—2 fontot ihatik a'
beteg csészénként.

9.

Decoctum corticis chinae.
(Kinafőzet).

℞. Cortic. chin. cont. *unc. un.*
c. c.

Aq. font. *unc. sedecim* ad *unc. octo.*

Col. D.

10.

Decoctum chinae factitiae.

(*Al kinafözet*).

℞. Pulv. gross. cort. salicis.

— — — hippocast. *ana*
unc. semis.

— — — rad. calami arom.

— — — caryophyllatae.
ana dr. duas

c. c.

Aq. font. *unc. sedecim* ad re-
man. *unc. octo.*

Col. D.

Electuarium anthelminthicum.
(*Férgellenes nyelet*).

- ℞. Pulv. rad. valer. *dr. un. et semis*
 — — jalapp. *dr. un.*
 — sem. santonici *unc. semis*
 — tart. tartaris. *dr. duas*
 — oxymel. scill. *dr. sex*
 — syr. comm. *q. s. ut f. Elect.*
 D.

Ez a' vegyület mindennemű bel-
 férgék, még a' galandférgék ellen is,
 egyike a' leghathatósbaknak; a' nyelet'
 formája pedig kisdedeknél elmellözhe-
 tetlen.

Elixirium aperitivum.
(*Hajtó festvény*).

- ℞. Carbonatis lixivae
 Muriatis ammoniae *ana unc. un.*

solue in
 Aquae cochlear. *unc. viginti tri-*
bus

adde

Aloes. lucid.

Myrrhae

Res. guaiac.

Rad. rhabarbar. *ana unc. semis.*

Croci *dr. duas.*

M. Diger. Extr. l. a. Elixir.

Hatalmas zsongító - székhajtó szer az altest' hosszas betegségekben, belek' dugulásaiban, víz - és sárgakórban, senyves állapothan, méhnyavalyákban 's a' gyomor' savanyodásában, nyákosodásában. Vasas sósavas huyaggal (murias ammoniae martialis) öszvekapcsolva zsongító ereje könnyen nevededik, 's így azon esetekben is, mellyek nagy erőtlenséggel járnak, hasznos lészen.

Elixirium pectorale.
(*Mellfestvény*).

- ℞. Rad. enulae.
— iridis flor.
— ascillae *ana unc. un.*

Benzoës

Myrrhae

Sem. anisi

Succ. liquir.

Gummi ammon. pur. *ana unc. semis*

Croci *dr. tres*

M. F. c. spir. vin. rectific. *libr. una*
l. a. Elix.

Becsés szer hosszas náthák, mellnyák, keh ellen.

Elixirium viscerale.
(*Bélfestvény*).

℞. Extr. absinthii

Extr. gentian.

— cent. min.

— trifol. fibr. *ana unc. un.*

solue in

Aquae arom. ph. p. (l. Nro 2). *libr.*

una et semis

adde

Tinct. arom. ph. p. (l. Nro 90). *unc. un.*

M.

15. Emplastrum ammoniacum.

Ammonja tapasz.

16 — cantharidum. *Körösbo-*

gártapasz.

17.

Empl. vesicator. perpet.

(*Örök hólyagtapasz*).

℞. Empl. canth. *dr. un.*

— citrini. *dr. tres.*

M.

18. Empl. cerussae. *Ólomtapasz.*
 19. — cetacei. *Czetagytapasz.*

20.

Empl. citrinum.
 (*Sárga tapasz*).

- R. Resinae *libr. unam*
 Cer. citrin. *uncias octo*
 Sevi cerv. *uncias quatuor*
 Terebinth. *unc. duas*

F. Empl.

21. Emp. conii. *Büröktapasz.*
 22. — foetidum *Bűztapasz.*
 23. — hydrargyri. *Higanyta-
 pasz.*
 24. — hyoseyami. *Beléndekta-
 pasz.*
 25. — lithargyri comp. *Összetett
 ólomtapasz.*
 26. — — simpl. *Egyszerű ó-
 lomtapasz.*

27. *Emplastrum saponatum. Szappanos tapasz.*
 28. — — *sulfuratum. Kén-tapasz.*

29.

Gelatina lichenis islandici.
(Izlandi-zuzmókocsonya).

℞. *Lichen. island. q. v.*

c. c. s. q. aq. font. ad perf.
solut. et consist. gelatinae.

A zuzmó csak kocsonya' formájában fejtí - ki egész erejét, kivált a' tüdősorvadásban, és ezen formát itt annál szükségesebb a' gyógyszerészre bízni, minél kevesbbé várhatni a' szegényektől, hogy a' szert az említett lép-
 csőig főzzék-be. — Higviriczszörppel, vagy hol úgy kívánják a' körülállások, csillaeczetmézzel igen jó nedet ad

a' gyermekek' számára hosszas köhögés ellen. Hat lat kocsonya két lat zuzmót foglal magában.

30.

Infusum laxativum.
(Hashajtó forrázat).

℞. Fol. sennae dr. duas.
inf.

Aquae ferv. unc. quatuor
diger. per $\frac{1}{4}$ hor. In col.
expressa solue

Salis mirab. Glauberi
Mannae ana unc. semis.
D.

31.

Infusum radiceis. valer.
(Gyökönkeforrázat).

℞. Rad. valer. gross. pulverat. unciam
semis

inf. a. com. ferv.

stent: in digest per hor. med.

in vase bene clauso.

Col. unc. octo D.

Ezen mód szerint készíttetnek minden egyéb forrázatok is, csak hogy a' gyógyszer 's a' víz' mennyisége határozatik - meg.

32.

Linctus emeticus.

(Hánytató ned).

℞. Tart. emetici gr. semis

solutæ in

Aquæ font. unc. un.

Oxymel. scillæ

Syrup. simpl. ana unc. semis

Pulv. rad. ipecac. scrup. un.

M. D. S. Minden óránegyedben egy evő kalánnyi beveendő, míg hányás következik. Kis gyermekeknek kávéskalán adatik.

Ez a' szerző' tapasztalása szerint a' legkönnyebb 's egyszersmind legfogantatosb hánytató, mert egyszersmind a' nyákot is feloldozza.

33. *Linimentum volatile (sapo ammoniacalis)*. Szálló kenet (repülő ir).
34. *Linimentum saponato - camphoratum (opodeldoc)*. Káforos szappankenet.

35.

Liquor ammon. sulfurati (bals. sulf. Beguini).
(*Beguín' kénes balzama*).

- ℞. *Calcariae ust. unc. octo*
Sulfuris depur. unc. duas
Ammonii muriatici
Aquae destill. ana unc. quat.
M. in retorta vitr. et ad siccit. dest.

Liquor belladonnae cyanicus.

(Kéklő szepnőnyened).

℞. Ext. bellad. gr. quat.

Aq. laurocerasi unc. semis solut.

D.

Adagja 30 csep, 3 — 4 szer napjában. Nagy 's a' szerző' sok évi tapasztalása által megalapított becsü szer makacs görcsök, kivált a' garat', gyomor' és bélcső' görcsei, nyelési nehézségek, idült hányás, sőt kezdődő gyomorkevényedés és lélekkórok ellen is.

37.

Mixtura vulneraria acida ph. bor.

Aquâ vulneraria Thedeni. Theden' seb-
vize.

(a' porosz gyógyszerár szerint).

℞. Aceti libr. tres

Spirit. vini rectificati libr. un. et
semis

Acid. sulfurici dil. *uncias sex*
 Mellis despum. *libr. un.*
 Mixta filtra et bene serva.

38.

Mixtura excitans mitis.
 (*Enyhe élesztő vegyíték*).

℞. Rad. valer. gross. pulverat. *unc.*
semis
 digere cum
 Aqu. ferv. per med. hor. in vase cl.
 colat. *unc. octo adde:*
 Liqu. ammon. acet. *dr. sex.*
 Spir. sulf. aeth. *scrup. un.*
 Syrup. comm. *unc. semis.*
 M. D.

39.

Mixtura excitans fortis.
 (*Erős élesztő vegyíték*).

℞. Rad. valer. gross. pulv. *unc. semis*
 — angelicae

Flor. arnicae *ana dr. duas*
 digere cum
 Aq. ferv. per med. hor. vase cl.
 colat. unc. octo adde:
 Liqu. ammon. anis.
 Spir. sulf. aether. *ana dr. un.*
 Syrup. commun. *unc. semis*

M.

40

Mixtura hydragoga.
 (*Vizhajtó vegyíték*).

℞. Elaterii *gr. un.*Aq. petroselin. *unc. sex*Spir. nitri aether. *dr. duas*

Oxym. scill.

Syrup. de spin. cerv. *ana unc. semis*Roob iunip. *unc. un.*Tinct. arom. *dr. un.*

M.

A' beteg minden 2 vagy 3 órában
 vesz belőle két evő kalánt, a' szerint

mint a' szer a' kiválasztásokra munkálódik.

41.

Pilulae hydragogae Ianini.
(Janin' vízajtó labdacsai *).

℞. Fol. sennae *unc. sex*
Crem. tartari *unc. un.*
c. in aq. pluv. *iii.* ad remanent. *dimid. quant.*
Colaturae bullienti adde
Agaric.

*) „Mellvízkórságokban ezen labdacsokat igen jeles foganattal adtam gyakran 's élek velök mindennap nagy haszonnal. Nem is merek ezen rideg vegyítéken legkisebb változtatást tenni“ mond *Selle medic. clin.* Siebente Ausgabe, az 563 lapon, a' honnan ezen rendelmény is, mellyet Hufeland csak név szerint említ, vétett. *S--I.*

- Scammon.
 Rad. mechoac.
 — rhabarb.
 — bryon.
 — hermodact. *ana unc. tres*
 — turpeth.
 Gummi gutt.
 Troch. alhand.
 Mercur. dulc.
 Tart. emet. *ana unc. un.*
 Croc. mart aperit.
 Nitri puri *ana unc. quat.*
 Aethiop. min. *unc. duas*
 Aloes.
 Rad. ialapp. *ana unc. sex*
 Evap. ad cons. massae pil.

Ezen vegyíték, bár melly rideg legyen is, mert a' növény- 's érczország' majd nem minden hősi és drastikus szereit magában foglalja; mindazáltal sok esetekben az szükségesnek látszik, 's a'

legfeltünőbb sikert észközli. Ide tartoznak a' makacs vízkórok, maga a' mellvízkór is. Eleinte négy labdacsvétetikbe; lassanként nagyobbítván az adagot, míg a' várt foganat bekövetkezik. Ha egyszersmind a' *csilla-labdacsok* (Nr. 46.) is bevétetnek, a' hudelválasztásra való befolyások hatalmasan előmozdítatik.

42.

Pilulae hydragogae Heimii.

(*Heim' vizhajtó labdacsai*).

g Gummi gutt.

Hb. digit.

Rad. squill.

Sulf. aurat. antim.

Extr. pimpinell. ana q. s.

M. f. pil. gr. 2. S. Minden másod vagy harmad órában egy labdacsvétetik, a' székre való behatáshoz képest.

Tapasztalt nagy foganatu orvosszer.

Pilulae balsamicae.
(*Balzamos labdacso*k).

ꝑ. Aloes lucidae

Myrrhae

Resin. iuniperi

— hederæ

— guaiaci *ana unc. semis*

Extr. absinth.

— millefol.

— fumariæ

— cardui bened.

— helleb. nigri *ana unc. un.*

Rad. rhabarbari pulver. *dr.*

sex

Terebinthinae venetae *dr. duas*

M. F. pil. pond. gr. unius.

Jeles szer a' hősám' és aranyérfo-
lyás' rendetlenségei és elrekedése, a' máj'
és hasbelek' gyengeséggel járó beteg-

ségei, a' méh' és végbél' nyákfolyásai ellen.

44.

Pilulae purgantes fortes.
(Erős hashajtó labdacsok).

- ℞. Sapon. ialapp. *part. tres*
Hydrargyr. muriat. mit. *part. un.*
M. F. pilul. pond. *gr. unius.*

45.

Pilulae purgantes mites.
(Gyengéd hashajtó labdacsok).

- ℞. Pulv. fol. sennae *dr. unam*
Extr. tarax. *q. s.*
u. f. pil. Nro 30.

Egyike a' legbiztosabb és fogantatosabb hajtó szereknek; 5—8 darab közönségesen elégséges, hogy siker következék.

Pilulae scilliticae.

(Csillalabdacsok).

℞. Sapon. medic. *unc. un.*

Gummi ammon.

Milleped. ppt

Rad. scill. *ana unc. semis*Bals. copaiv. *q. s.*

u. f. pil. pond. gr. duorum.

Jeles szer a' kehes, vízkóros, a' vese - és hudhólyagnyavalyákban; 2 — 4 darab adatik egyszerre. Ezen formában a' gyomor legjobban szenved-el a' csillát.

Pilulae sedativae.

(Enyhítő labdacsok).

℞. Extract. hyoscyami

Pulv. herb. hyosc. *ana q. s.*

ut f. pil. gr. un.

A' szerző szerint a' legjobb enyhítő minden fájdalmak és görcsök sőt lelki bántalmak ellen is, 's a' mi fő, mindig biztos, kártékony mellékhatásoktól ment, szer. Minden órában egy labdacsvétetik, míg a' baj nem enged.

48.

Potus analepticus.

(Élesztő ital).

℞. Vitell. ovor. *Nro duo*
 Sacch. pulver. *unc. un.*
 Spiritus frumenti *unc. duas*
 Aquae font. *libr. duas*
 Caryophyll. pulver. *dr. semis.*

Nagy gyengeséggel 's nedvek' megfogyásával járó betegségekben, erős, táplálva élesztő ital szegények' számára, kik erős húsleves és bor nélkül szükölködnek.

Potus antatrophicus.
(*Aszalványellenes ital*).

Ámbár ez nem patikai orvosság, még is fel kell itt hoznom nagy haszna miatt a' *kisdedek' belfodorbeli aszalványában*. A' beteg' korához képest hol fél, hol egész tojás' széke kevertetik-össze két font vízzel 's addig rázatik, míg tejszínű folyadék leszen belőle, ehhez késhegyni konyhasó tétetik, 's így adatik a' gyermeknek közönséges italul.

50.

Potus spirituosus.
(*Léles ital*).

℞. Spirit. vin. rectific. *unc. un.*
Aquaе fontan. *libr. duas*
Syr. commun. *unc. un.*

Pulvis aerophorus.

(Légpor).

- ℞. Carbonatis mag. *partem un.*
 Tartari depurati *partes duas*
 M. f. pulv. D. S. Egy kávéskanál-
 nyi vétetik egyszerre, felbu-
 gyogás közben.

Ha ezen por' két latjához fél vagy egész nehezék *borkősavas vasag* (ferrum tartaric. az az : pulvis aerophorus martialis : vasas légpor) tétetik, egy, a' vasas érczesvizekhez hasonló, a' hősám' előmozdítására igen alkalmas gyógyszer nyerünk.

Pulvis antepilepticus.

(Nehézkór-ellenes por).

- ℞. Flor. zinci
 Extr. hyosc. *ana gr. un.*

Ol. valerian. aether. *gt.*

Rad. valer. *dr. semis.*

M. f. pulv.

Minden nap három illetén adag vétetik. A' horgany' mennyisége lassanként 5 — 6 szemerig öregbítettetik. Ezen olly nehéz gyógyításu betegségben minden szerek közül ez a' vegyíték az, mellynek legtöbb hasznát vettem. Ez egyszersmind a' berlini poliklinikumnak is szokott orvosságformája. Makacs esetekben fél szemer *kénsavas rézhúgyág* (sulfas cupri ammoniacalis) is tétetik hozzá.

53.

Pulvis antimonialis.

(*Dárdanyos por*).

℞. Antim. crudi alcoh. *dr. semis*

Carbonatis magnesiaie *gr. quinque*

Cinnamom. *gr. quatuor*

Sacch. albi *dr. semis*

M. f. p. D. S. Reggel felét, este is.

Ezen szert hetekig, sőt hónapokig kell folytatni, hogy sikerét lássuk. (Lásd elől *Antimonium*).

54.

Pulvis antatrophicus.

(*Aszalványellenes por*).

℞. Limat. martis subtiliss. alcohol.
gr. un.

Carbonatis magn. *gr. quinque*

Cinnamom. *gr. duo.*

Sacch. albi *scr. un.*

M. f. p. D. S. Reggel felét, este is.

Az angol kór 's a' kisedek' aszalványja ellen nagy hasznu szer.

Pulvis antiphlogisticus.

(Lobellenes por).

℞. Tart. vitriol.

Nitri puri *ana dr. duas*Cremoris tart. *unc. un.*

M. f. p. D.S. Minden másod — har-
mad órában egy kávékalányi
beveendő.

Minden egyéb lobellenes vegyíté-
keknél hűtőbb.

Pulvis antispasmodicus infantum.

(Kisdedek' görcsüző pora).

℞. Lapid. cancror.

C. C. ras.

Rad. valer.

Visc. quern. *ana q. v.*

M. f. p. subtiliss.

Jeles szer az első utak' savanya, hasfolyás, hányás, ideges ingerlések, fogadzási görcsök ellen. Fél terecsenként vétetik.

57.

Pulvis aromaticus.

(*Illatos por*).

℞. Rad. enulae

— acori

— zingiber.

Sem. anis.

Cort. aurant.

Piper nigr. *ana unc. un.*

Caryophyll.

Cinnamom: *an unc. semis.*

M. f. p. D.

58.

Pulvis chinae factitius.

(*Mesterséges kinapor*).

℞. Cort. hippocastan.

— salicis

Rad. gentian.

— acori

— caryophyllat. *ana dr. un.*

M. f. p. alcoholisat. in vitr. obtur.
serva.

Ez a' por három negyedrésznél a' váltólázás betegeknek és sok egyéb, gyengeségben alapszó, nyavalyáknál tökéletesen kipótolja a' kínát.

59.

Pulvis diaphoreticus.

(*Börgőzhajtó por*).

℞. Sulfur. depurat. *dr. duas*

— aurati antim.

Camphorae *ana gr. octo*

Sacch. alb. *dr. duas.*

M. f. p. D. S. Napjában 2 — 4szer
végy fél nehezéket bodzavirágthével.

Pulvis diureticus.

(Hudhajtó por).

- ℞. Rad. squillae
 Fol. digit: purp. *ana gr. un.*
 Ol. iuniperi *gtt. duas*
 Crem. tartari boraxati
 Rad. liquir. *ana scr. un.*
 Cort. cinnamom. *gr. duo.*
 M. f. p.

Ezt az adagot meglettek napjában 2 — 3 szor ismételtetik ; gyermekek' számára felosztatjuk több — p. o. három-hasonló részre 's reggel, délután és estve vétetünk - be velök egy port.

Pulvis pectoralis.

(Mellpor).

- ℞. Flor. sulfur. *unc. un. et semis*
 Sem. foeniculi

Rad. ireos florent.

— liquiritiae *ana unc. un.*

Fol. sennae *dr. sex*

M. f. p. D. S. Minden 3—4 órában egy kávéskalányi beveendő.

62.

Pulvis Plummeri.

(*Plummer's pora*).

g. Calomelanos

Sulf. aurat. ant. *ana scrup. semis*

Sacch. alb. *dr. tres*

M. f. p. D.

Meglettek egy terecset vesznek 1
— 2szer napjában.

Pulvis puerorum.

*(Kisdetek' pora).*R. Carbonatis magnes *unc. un.*Rad. rhabarb. *dr. duas*— valerian. *dr. semis*Elaeosacch. foenic. *unc. semis*

M. f. p. D.

Kisdetek' számára, éltök' első esztendeiben, a' legjobb szer szokott bajaik ellen, millyenek a' szelek, kődcsőmör, nyugtalanság, álmatlanság, nyá-kosság, hasfolyás, székrekedés, csekély lázas mozgások, kütegek. Napjában egy szemer érozomórral vegyítve, a' belfordorbeli aszalványban a' kemény, feldagadt altest' elosztatására a' legjobb szer.

64.

Pulvis purgans.

(Székajtó por).

℞. Rad. ialappae

Crem. tartari

Elaeosacch. foenic. ana q. v.

M. f. p.

Megletteknek egy nehezék rendel-
tetik, 14 — 10 esztendős gyermekeknek
két terecs, 10 — 6 esztendősöknek fél
nehezék, 5 esztendősnek egy terecs,
azután le felé minden esztendőben egy
szemerrel kevesebb.

65.

Pulvis purificans.

(Tisztító por).

℞. Resin. guaiaci dr. semis

Aethiop. antim.

Carbonatis magn. ana scr. semis.

M. f. p.

Ezt megleteknek rendeljük huszonnégy órára; hét esztendőös gyermeknek felét, négy esztendőösnek harmadát 's tb. Makacs esetekben a' *dárdanyomór*' helyébe *Plummer*' porát tesszük.

66.

Pulvis stomachicus.

(Gyomorpor).

℞. Rad. ari

— gentian. rubr.

— acori ana unc. un.

— zingiber.

Cort. aurantior.

Sulfatis lixivae ana unc. semis

Ol. carvi dr. semis

M. f. p. in vitr. obtur. servand.

67.

Species aromaticae.

(Illatos fűszerek).

℞. Flor. lavendulae

— chamom. vulg.

- Herbae menth. pip.
 — melissae
 — thymi
 — maioran. ana q. v.
 Consc. m.

Ezekből könnyű szerrel készítettnek *enyhe illatos* vagy úgy nevezett *feloldó fűszerek*, ha felöket *bodzavirágokkal* vegyítjük.

68.

Species amarae.
 (Keserű fűszerek).

- g. Summitat. millefol.
 Herb. trifol. fibr.
 — centaur. min.
 — menth. pip.
 Sem. foenic. ana q. v.
 C. C. m. D. S. Forrázatnak.

Species nervinae.
(Idegfűszerek).

Rad. valerian.
— caryophyllat.

Herb. menth pip.

Fol. aurant. ana q. s.

C. G. m.

Egyike a' legjobb ideg-élesztő szereknek, az idegrendszer' erősítésére, elrendelésére; herbathé gyanánt vétetik hónapokig is (estve 1 — 2 evő kalánnyira 2 — 3 csésze forró viz öntetik, ez reggelig be marad fedve, aztán által szűretik), reggel fele, estve fele hidegen. Hosszas ideggyengeséget és idegnyavalyákat, méhkört 's mindenféle görcsöket láttam reá eltűnni.

Species pro gargarismate ph. bor.
(*Torokviznek való fűszerek*).

- Ꝛ. Herbae althaeae
Florum sambuci
— malvae vulg. q. s.
Conc. M.

Species lignorum
(*Fafőzetnek való fűszerek*).

- Ꝛ. Rad. bardan.
— carec. aren.
— lapath. acut.
— saponar.
— liquirit.
Lign. guaiac.
— sassafras.
Stipit. dulcamar.
Sem. foenic. ana q. s.
C. c. m.

Minden vértisztító gyógybánásban az illy főzetek' egy úttali használása igen nagy becsú.

72.

Species pectorales.
(Mellfűszerek).

- ‡ Flor. verbasci.
Hb. tussilag.
Flor. sambuc.
Rad. liquor.
— althaeae *ana unc. un.*
— ireos florent.
Sem. foenic. *ana dr. sex.*
C. c. m.

73.

Species pro thea.
(Herbathének való fűszerek).

- ‡ Herb. melissae *unc. un.*
Sem. foenic. *dr. tres*

Rad. liquor *dr. duas.*

C. c. m.

Más orvosszerek' vehiculumául szolgáló ital.

74.

Species purgantes.

(*Hashajtó fűszer*).

℞ Fol. sennae *dr. un.*

Salis mir. Glauberi *unc. un.*

D. S. Három csésze vízzel megfőzetik . 's minden órában fél csésze vétetik - be.

A' főzési költségek' csekélyisége 's a' távol betegeknek való könnyű elküldhetés végett a' legjobb forma.

Species resolventes.

(Oldozó fűszerek).

♁ Rad. taraxac.

— saponar.

— gramin.

— rub. tinctor.

Herb. fumariae

Summit. millefol. ana q. s.

C. m.

Ezek a fűszerek megfőzve, a hason nevű drága vonatokat potólják-ki.

Spiritus aromaticus camphoratus.

(Fűszeres és káforos lé).

♁ Rad. angelicae libr. un.

Hb. scord.

— menthae pip. ana libr. semis

Rad. valer.

Bacc. iunip. ana *uncia* tres
 Spirit. frument. *libr. sex.*
 destillando eliciantur *libr. sex*, in
 quibus solue
 Camphorae *unc. un. et semis*
 serva.

Nem csak külsőkép, hanem belsőkép is nagy becsű szer minden forró és idült esetekben, hol az organumok' cselekvősege hatalmas élesztést kíván. Sokszor vízkórokban is, szép sikerrel munkálódik. Adagja egy kávés-kanál vízzel megritkítva, napjában négyszer vagy többször is véve.

77.

Tinctura aconiti.
 (*Sisaküfestvény*).
 Herbae aconiti siccat. minutim concisae *unc. duas.*

diger. cum
 Spiritus vini rectificat. *libr. una*
 in cucurbita clausa per triduum
 Exprime et filtra.

Ugyan így készülnek a' következő
 festvények :

78. Tinctura digitalis. *Gyűszűfü-*
festvény.
 79. — acori *Kálmosfest-*
vény.
 80. — galbani. *Gálbárfest-*
vény.
 81. — hellebori. *Húnyor-*
 82. — hyoscyami. *Belén-*
dekfestvény.
 83. — nicotianae. *Dohányf.*

Az utóbbi szer vízkórokban, kivált
 a' mellvízkórságban 's a' dohány' külö-
 nös befolyása miatt a' gerinczvelőre, rán-
 gásos betegségekben is ajánlásra igen

méltó. Adagja 30 csepp 3—4 szer napjában.

84. Tinctura nucis vomicae. *Ebvészfestvény.*

85. — sennae. *Szennafestvény.*

86. — stramonii. *Maszlagfestvény.*

87. — valerianae. *Gyökönkefestvény.*

88. — toxicodendri. *Gyökerező szömörcefestvény.*

Ez a' festvény a' vonatnál nagyobb hatása.

39.

Tinctura antimonii acris.

(*sulfur antim. liqu. Erős piskolczfestvény*).

℞. Sulfuris stibiat. aurantiac. *unc. un.*
solue digerend. in s. q.

Liquoris kali caust.

admisce

Sapon. medicat. *unc. tres*

Spirit. vini rectificatiss.

Aquae destill. *ana unc. sex.*

Digerantur.

Felette hathatós szer makacs csú-
zok, bőrzuzmók, s egyéb hörnyavalyák
ellen. Adagja 20 — 50 csepp napjában
néhányszor véve.

90.

Tinctura aromatiea.

(*Illatos festvény*).

℞. Rad. acori

— angel.

— zingib.

— enulae

Herb. menthae pip.

Sem. anis. *ana unc. un.*

Caryophyllor.
 Cinnamom. *ana un. semis.*
 Piper. nigr. *drachm. tres*
 C. C. digere cum
 Spirit. vini rectificati *lib. duab.*
 filtr. adde
 Ol anis. *dr. tres.*

91.

Tinctura aromatica acida.

(*Savanyu illatos festvény*).

Harmincz lathoz az elebbeniből
 hozzá adatik cseppenként *egy lat tömény*
kénsav.

92.

Tinctura diuretica.

(*Hudhajtó festvény*).

B. Ol. iuniperi *dr. semis*
 Spir. nitric. aether.
 Tinct. digital. aether. *ana dr. tres*
 M.

Ezen szer, minden harmad órában 20 — 30 cseppet vévén, egyike a' legpróbáltabb hudhajtóknak, 's különös ajánlást érdemel, mivel a' gyomrot nem bántja, 's így azt sokaig lehet folytatni.

93.

Tinctura fuliginis.

(Koromfestvény).

Köszvény, köszvényes senyv ellen 's a' hószám' előmozdítására nagy erejű szer. Adagja 30 — 60 csepp háromszor napjában.

94.

Tinctura roborans.

(Erősítő festvény).

- ℞. Rad. gentian. rubr. *unc. duas*
 — caryophyllat. *aa unc.un.et sem.*
 Cort. quercus. *unc. duas*
 — aurant. *unc. semis*

Spir. vini rectific. *unc. sedecim.*

Aq. menth. pip. *unc. octo*

Dig. cola.

95.

Tinctura roborans martialis.

(*Vasas erősítő festvény*).

Az elébbeninek nyolcz latjához két
lat almasavas vasacsfestvény tételik.

96.

Tinctura scillae kalina.

(*Hamagos csillafestvény*).

ü. Rad. scillae concis. *unc. duas.*

Lixivae purae *dr. duas*

diger. *sc.*

Spir. vini rectificat. *libr. una*

per triduum.

Exprime. Filtra.

Ez a szer, vízkórságokban, hol a többi hudhajtók mind haszontalanok, a' legjobb szolgálatot teszi. Adagja 10—30 's tb. csepp. Ha a' gyomrot bántaná, *illatos festvényt* (l. a' 90-d. számot) teszünk hozzája.

97.

Unguentum calcis.

(Mészir).

R. Aqu. calcis vivae

Ol. papav. ana q. s.

M.

Ajánlásra méltó és ártatlan, enyhén kiszáritó szer érzékeny kievett-bőrű helyekre, kivált fájdalmas izzadó és gennyedő bőrzuzmókra, mellyek a' test' érzékenyebb részeit, p. o. az arcot, lepik-el.

Unguentum digitalis.

Gyűszűfüir.

R. Succ. hb. digit. purp. rec. express.

uncias duas

misc. leni calore cum

Adip. suill. q. s. ut f. unguent.

Idült keményedések' és daganatok'
elszélesztésére felette hasznos szer.

Unguentum epispasticum.

(Görcsűző ir).

R. Pulv. cantharid. dr. un.

Adip. suill. unc. un.

M.

Ezen írből egy borsónyi bedörgöl-
tetvén a' bőrbe, 's ez, ha szükséges,
mindennap ismételtetvén, enyhe hó-
lyaghuzóként munkálódik 's gyermekek-

nél, valamint különféle idült bajokban felette használatos szer.

100.

Unguentum enulae.

(Örvényir).

R. Rad. enulae *unc. tres*c. c. s. q, aq. f. ad mucilaginem.
colaturae adde

Adip. suill. q. s. ut f. ungu.

Igen hathatós és ártatlan külső szer a' rüh ellen, kivált kisdedeknél.

101.

Unguentum merc. album.

(Fejér higanyos tr).

R. Merc. praecip. albi *dr. un.*Axung. porci *unc. un.*

M.

102. Ungu. hydr. cinereum. Szürke
higanyos ir.

Unguentum merc. corrosivum.

(*Rágo higanyos ir*).

- ℞. Hydrarg. muriat. corros.
 Muriatis ammon. *ana dr. un.*
 Axung. porci *unc. un.*

M. triturando per horas XII. f. ungu.

Unguentum nervinum.

(*Idegir*).

- ℞. Unguenti althaeae *unc. quatuor*
 Liquor. ammon. caust. *unc. un.*
 Camphorae
 Petrolei
 Ol. terebinth. *ana unc. semis*
 — roris marini *dr. tres*
 — bergamott. *dr. un.*

M.

Unguentum ophthalmicum.

(Szemír).

- ℞. Butyr. recent. insulsi *unc. un.*
 Hydrargyr. oxyd. rubr. subtiliss.
 pul. verati *gr. sedecim.*
 M. exact.

Unguentum salicis.

(Füzír).

- ℞. Succi fol. salicis rec. express. *unc*
duas
 m. leni calore cum
 Adip. suill. *q. s.* ut f. Unguent.
 Tisztátalan súlyos és üszögös fe-
 kélyekre igen becses szer.

Unguentum scillae.

(Csillair).℞. Rad. seill. *uncias tres*

c. c.

Lixivae aust. s. q, ad mucilagin.

colat. adde

Adip. suill. q. s. ut f. ungu.

Ig en hathat os osztat o szer a' mi-
r gyek' v zdeganatjai  s kem nyed sei
ellen.

Unguentum stibii.

(D rdanyos ir).℞. Tart. emet. *dr. unam.*Adip. suill. *unc. un.*

M.

Unguentum zinci.
(*Horganyos ir*).

- ℞. Flor. zinci *dr. un.*
Adip. suill. *unc. un.*
M.
-
-

Toldalékok.

1.

A' gyógyszerek' adagjainak
meghatározása.

Gran $\frac{1}{8}$ — $\frac{1}{2}$

Argentum nitricum.

Cantharides.

Cuprum ammoniacale.

Mercurius sublim. oorr.

— nitrosus.

— praecip. rub.

Oleum Crotonis.

Phosphorus.

Gran. $\frac{1}{2}$ — 1.

Ammonium sulphurat.

Cyanium.

Elaterium.

Extract. Colocynth.

— Strammon.

Kermes minerale.

Oleum Sabinae.

Opium.

Rad. Veratr. alb.

Tartarus emeticus.

Vitriolum Cupr.

— Zinci.

Gran. 1 — 3.

Alcali causticum.

Ammonium.

Calomel.

Calx Antimon. sulphur.

Camphora.

Castoreum.

Chinium sulphur.

Extr. Taxi.

— Nicotian.

Flores Zinci.

Herb. et Extr. Hyoseyam.

— — Cicut.

— — Aconit.

— — Pulsatill.

— — Belladon.

— — Digital.

Hepar sulfuris.

Magist. Bismut.

Mercurius phosphorat.

— solubilis.

— cinereus.

Moschus.

Nux. vomica.

Oleum Cinnam. Gutt. 1.

— Valerian. — —

— Cayepat.

— Menth. pip.

— Caryophyll.

— et caeter. aether.

Rad. Squill.

Resin. Jalapp.

Sulfur Antim. aurat.

Vitriolum Martis.

Gran. 4 — 8.

Aloe.

Baryta muriat.

Calx muriat. — — —
 Caryophylli. — — —
 Crocus. — — —
 Cinnamomum. — — —
 Ferrum carbon. — — —
 Gumm. Gutt. — — —
 Macis. — — —
 Mercurius gummos. — — —
 Piper. — — —
 Rad. et Extract. Helleb. nigr. — — —
 Sem. Sabadill. — — —
 Scammonium. — — —
 Tinctura Opii simpl. et croc. Gutt.
 4 — 10. — — —

Gr a n. 10 — 20. (Scrup. ʒ).

Aethiops min. et antim. — — —
 Alkali miner. et veget. — — —
 Alumen. — — —
 Antim. crud. — — —
 Aqua Laurocerasi. Amygdal. amar. — — —
 Cortex Aurant. — — —
 Ferrum limat. et pulver. — — —
 Flor. Benzoe. — — —
 — Sal. ammon. mart. — — —
 — Senn. — — —

- Fel Taur. inspiss.**
Gumm. Galbanum.
 — Ammoniae.
 — Guaiacum.
 — Catechu.
 — Kino.
 — Asa foetida.
Herb. Sabin.
 — Gratiol.
Lac Sulf.
Mars solubilis.
Pil. bals. Hoffm.
Rad. Seneg.
 — Serpentar.
 — et Fl. Arnic.
 — Ipecacuanh.
 — Bryon.
 — Jalapp.
Sapo venet.
Sem. Phellandr.
Balsam. Copaiv.
 — Vit. Hoff.
Petroleum.
Ol. Terebinth.
Liq. anod. Hoffm.
Aeth. sulf. et acet.
Spirit. Nitr. dulc.

Cut. 10 + 201

Sal. Spir. dulc.	} Gutt. 10—20.
Vinum Antimonii.	
Elixir. acid. Hall.	
Spir. Ammon. anis.	
Aqua Lauroceras.	
Tinct. Antim. acris.	
— Guaiac. vol.	
— Ferri muriat.	
Succ. et Extr. Chelid.	

Scr up. I — Drach. I.

Cort. Chin.

- Angust.
- Cascarill.
- Hippocast.
- Salic.
- Fraxin.
- Simarub.

Conchae et alia Terrea.

Extract. Tarax. Trifol. fibr.

Absinth. Marrub. Chin.

Quass. Columb. et omnium Mel-
lagineorum et Amarorum.

Flor. Chamomill.

— Sulfuris.

Folia Aurant.

— Uv. urs.

Herb. Absinth.

- Herba Anagall.**
 — **Botryos mex.**
 — **Card. bened.**
 — **Cent. min.**
 — **Fumar.**
 — **Heder. terr.**
 — **Iaceae.**
 — **Maioran.**
 — **Marrub.**
 — **Millefol.**
 — **Salv.**
 — **Scord.**
 — **Tanacet.**
 — **Trifol. fibr.**
Lign. Campech.
 — **Guaiac.**
 — **Quass.**
Magnesia alba.
Nitrum.
Rad. Angelic.
 — **Caryophyllat.**
 — **Calam.**
 — **Columb.**
 — **Filic.**
 — **Helen.**
 — **Galang.**
 — **Gentian.**
 — **Levistic.**

Rad. Pimpinell.	—
— Polygal, amar.	—
— Rhabarb.	—
— Rub. tinct.	—
— Salep.	—
— Sarsaparill.	—
— Valerian.	—
Spongia tosta.	—
Stannum limat.	—
Sal ammoniac.	—
Sem. Foenic.	—
— Anis.	—
— Carv.	—
— Santonici.	—
Tart. vitriol.	—
Tinct. Absinth. amar.	—
arom. foetid. Cascar.	—
Catech. Chin. Cinnam.	—
Cort. Aur. Ferr. pom.	—
Gentian. Valerian.	—
Drachm. 1 — Unc. dimid.	—
Cremor Tart.	—
Manna.	—
Ol. Ricin. et alia Olea pinguis.	—
Sal mirab. Gl.	—

Sal polycrest.
 Soda phosphor.
 Sal amar.
 Tart. tartarisatus.
 Tamarind.
 Tinct. Rhab.

2.

Az adagok' különféle eségei.

a) A' korhoz képest.

1-12 hónapos	1 eszt.	5 eszt.
$\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{6}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$
$\frac{1}{2}$ — 1 szem.	2 szem.	5 szem.
10 eszt.	20 eszt.	
$\frac{1}{2}$	1	
10 gr.	16 — 20 gr.	

b) A' szer' formájához képest.

Porb.	Forrázatb. és főzetb.	Vonatb.
1.	4.	$\frac{1}{2}$

c) A' használás' helyéhez képest.

Belsőkép.	Allövetnek.	Füldőnek.
1.	4.	48.

A' gyógyyszeres súlyok' meghatározása.

Szemer.	Terecs.	Nehezék.
Granum.	Scrupulus.	Drachma.
1.	20 sz.	60 sz.
		3 ter.
Lat.	Két lat.	Font:
Uncia semis.	Uncia.	Libra.
240 sz.	480 sz.	5760 sz.
4 neh.	8 neh.	24 lat.

Egy evő kanál foglal magában egy latot.

Egy kávéskanál — egy nehezéket.

Egy csésze — hat latot.

Egy nehezék foglal magában

60 csepp lepárolt vizet.

130 — 160 — borlélt és léles festvényt.

120 — 140 — Hoffmanncseppet.

140 — 180 — kénégenyt

60 — 80 — megritkított ércsavat.

90 — 110 — Hallersavanyt.

100 — 120 — szállékony huyaglélt.

60 — 80 — dárdanybort.

Gyógyszertudományi szótár.

A.

ÁLLOMÁNY. *Substantia.*

ALLÖVET. *Clysm.*

ÁLOE, szokotori. *Aloe lucida.*

B.

BÁTRAG, levált fojtósavas. *Nitrus bismuthi praecipitatus (magisterium bismuthi).*

BOGARAK, körös-. *Cantharides.*

BOGYÓK, gyalog-fenyű-. *Baccae iuniperi.*

BOR, dárdanyos. *Vinum stibiatum.*

Huxham' piskolczos BORA. *Vinum untim. Huxhami.*

BORKŐ, hánytató. *Tartarus emeticus.*

Pórisos. *Tart. boraxatus.*

Tisztított. *Tart. depuratus.*

BORS. *Piper.*

CS. CZ.

CSEPPJEI, Hoffman'. *Liquor anodyn. min. Hoffman.*

CZUKOR. *Saccharum*.
Ólom - . *Sacch. saturni*.

D.

DÁRDACS. *Oxydulum stibii*.
Narancsszínű kén - . *Sulfur aurat. antimonii*.
Narancsszínű kéngyulatsavas. *Oxydulum stibii hydrosulfurati aurantiacum*.
Sósavas. *Murias stibii*.
Veres kén - . *Sulfur stibiat. rubrum*.
Veres kéngyulatsavas. *Oxydulum stibii hydrosulfurat. rubrum*.
DÁRDANYNEMŰEK. *Antimonialia*.

E. É.

ECZET. *Acetum*.
Csilla - . *Acet. scilliticum*.
Illatos. *Acet. aromaticum*.
Közönséges. *Acet. crudum*.
Tömény. *Acet. concentratum*.
ÉD. *Dulcor*.
ÉGÉNY. *Aether*.
Kén - . *Aeth. sulfuricus*.
ÉGVÉNY. *Alkali*.
Ércz - . *Alkali minerale*.
ELLENES. Aszalvány - . *Antatrophicum*.

- Férg - . *Anthelminthicum*.
 Lob - . *Antiphlogisticum*.
 Méhkór - . *Uterinum*.
 Rüh - . *Antipsoricum*.
 ELV. *Principium*.
 EZÜSTAG, Öntött fojtósavas. *Argentum nitricum fusum*.

F.

- FA. *Lignum*.
 Gajak - . *L. guaiaci*.
 Gyalog - fenyű - . *L. iuniperi*.
 Kámpei. *L. campechense*.
 Keser - . *L. quassiae*.
 Sáfrás - . *L. sassafrass*.
 FELERESZTETT. *Dilutum*.
 FESTVÉNY. *Tinctura (Elixirium is)*.
 Almasavas vasacs - . *T. ferri pomata*.
 Búzaszat - . *T. asae foetidae*.
 Fahéj - . *T. cinnamomi*.
 Gajak - . *T. guaiaci volatilis*.
 Hamagos. *T. kalina*.
 Illatos. *T. aromatica*.
 Jakab' dárdanyfestvénye. *T. antim. Iacobi*.
 Kőrösbogár - . *T. cantharidum*.

- Mákony - . *T. opii*.
 Pipinel - . *T. pimpinellae*.
 Rhabarbara - . *T. rhei*.
 Sártökbél - . *T. colocynthidis*.
 Sósavas vasacs - . *T. ferri salita*.
 Tarnics - . *T. gentianae*.
 Üröm - . *T. absinthii*.
 FORRÁZAT. *Infusum*.
 FŐZET. *Decoctum*.
 FÜRDŐ. *Balneum*.
 Szalad - . *B. malthi*.
 FÜVEK. *Herbae*.
 Áldott - csüköllő - . *H. cardui bened.*
 Beléndek - . *H. Hyoscyami*.
 Borsos mentha - . *H. menthae piper.*
 Bürök - . *H. conii*.
 Csikorka - . *H. gratiolae*.
 Cziczkóró - . *H. millefolii*.
 Dohány - . *H. nicotianae*.
 Eleczke - . *H. trifolii fibr.*
 Fejér pemet - . *H. marrubii albi*.
 Fejér üröm - . *H. absinthii*.
 Fodor mentha - . *H. menthae crispae*.
 Gódricz - . *H. chelidonií*.
 Hagymaszagu tarorja - . *H. scordii*.
 Három színű ibolya - . *H. iaceae*.
 Kedesz - . *H. thymi*.

- Bojtorján - . *Rad. bardanae.*
 Csészcszárny - . *Rad. polygalae amarae.*
 Cziklász - . *Rad. caryophyllatae.*
 Édes. } *Rad. liquiritiae*
 Édes hígviricz - . } *glabrae.*
 Erdei páfrány - . *Radix filicis maris.*
 Fejér pipinel - . *Rad. pimpinellae albae.*
 Festő büzer - . *Radix rubiae tinctorum.*
 Folyó - perje - . *Radix graminis.*
 Gönye - . *Radix bryoniae.*
 Gyökönke - . *Rad. valerianae.*
 Hány - vagy hánytató. *Rad. ipecacu-*
anhae.
 Húnyor - . *Rad. hellebori nigri.*
 Ibolyás nőszirm - . *Rad. iridis florent.*
 Imely - . *Rad. pyrethri.*
 Jaláp - . *Rad. i. lappae.*
 Kálmos - . *Rad. acori vel calami arom.*
 Kappanőr - . *Radix arnicae.*
 Kigyóége - *Rad. serpentariae.*
 Kólomb - . *Rad. colombo.*
 Konty - . *Rad. ari.*
 Kosbor - . *Rad. salep.*
 Lestyán - . *Rad. levistici.*
 Maszlagos nadragulya - . *Rad. belladon-*
nae.
 Oroszlánfog - . *Rad. taraxaci.*

- Örvény - . *Rad. enulae.*
 Pitypang - . *Rad. taraxaci.*
 Rhabarbara - . *Rad. rhabarbari.*
 Sós lórom - . *Rad. lapathi acuti.*
 Szappan - . *Rad. saponariae.*
 Szárcsa - . *Rad. sarsaparillae.*
 Szenega - . *Rad. senegae.*
 Szeplőny - . *Rad. belladonnae.*
 Tarnics - . *Rad. gentianae.*
 Timpó - . *Rad. tormentillae.*
 Torma - . *Rad. armoraciae.*
 Üröm - . *Rad. artemisiae.*
 Ziliz - . *Rad. althaeae.*
 GYÜMÖLCSÖK. *Fructus.*
 Pirított lógesztenye - . *Fr. hyppocastani*
tosti.

H.

- HAGYMA. *Bulbus.*
 Csilla - . *Bulbus seu Radix squillae.*
 HAJTÓ SZER. *Remedium evacuans.*
 Has - . *Laxans.*
 Hud - . *Diureticum.*
 Méh - . *Pellens.*
 Szék - . *Purgans.*
 HAMAG. *Kali cum acido.*

Alszénsavas. *Kali carbonicum*; *carbonas lixivae alcalinus siccus*.

Borkősavas. *Kali tartaricum*.

Dárdacsos borkősavas. *Tartras lixivae stibiatus*; *tartarus emeticus*.

Eczetsavas. *Kali aceticum*.

Fojtósavas. *Kali nitricum*.

Tiszta. *Lixiva pura*.

Tisztított felborkősavas. *Tartras lixivae acidulus depuratus*.

HÉJ. *Cortex*.

Boroszlán - . *Cort. mezerei*.

Fűz - . *Cort. salicis*.

Kaskaril - . *Cort. cascarillae*.

Lógesztenye - . *Cort. hyppocastani*.

Narancs - . *Cort. aurantiorum*.

Sárga - kína - . *Cort. chinae regiae*.

Szil - . *Cort. ulmi*.

Szimarúba - . *Cort. Simarubae*.

Tölgy - . *Cort. quercus*.

HIGACS. *Oxydulum hydrargyri*.

Enyhe sósavas. *Hydrarg. muriaticum mite*.

Fekete v. olvadékony. *Mercurius niger s. solubilis*.

HIGAG. *Oxydum hydrargyri*.

Olvaszthatatlan hügyagos sósavas. *Murias hydr. ammoniacalis insolubilis.*

Rágó sósavas. *Hydrarg. muriaticum corrosivum.*

Veres. *Hydrarg. oxydatum rubrum.*

HIGANY. *Hydrargyrum.*

Édes. *Mercurius dulcis.*

Levált fejér. *Merc. praecipitatus albus.*

Levált veres. *Mercur. praecipitatus ruber.*

Rágó. *Merc. corrosivus.*

HORGAG. *Oxydum zinci.*

HORGANY. *Zincum.*

HÜGYAG. *Ammonia.*

Feleresztett eczetsavas. *Acetas ammoniae solutus dilutus.*

Olvasztott kozmaolajos szénsavas hügyag. *Carbonas ammoniae pyrooleosus solutus; spiritus cornu cervi rectificatus.*

Sósavas. *Amm. muriaticum.*

Szénsavas. *Amm. carbonicum.*

Tiszta folyó. *Ammonia pura liquida.*

I. J.

ILLAT. *Aroma.*

ÍR. *Unguentum.*

- Eczetsavas ólmacs - . *Ungu. acetatis plumbi seu saturninum.*
 Elemi. *Ungu. Elemi.*
 Gyujtovány - . *Ungu. linariae.*
 Király - . *Ungu. basilicum.*
 Kőrösbogár - . *Ungu. cantharidum.*
 Nápolyi. *Ungu. neapolitanum.*
 Ólom - . *Ungu. cerussae.*
 Oszlató - . *Ungu. digestivum.*
 Szem - . *Ungu. ophthalmicum.*
 Szürke higanyos. *Ungu. cinereum.*
 Ziliz - . *Ungu. althaeae*
 JÖVÉNYEK. *Turiones.*
 Fenyű - . *Turiones pini.*

K.

- KÁPOR. *Camphora.*
 KÁTÉ. *Catechu.*
 KÁVÉ, makk - . *Glandes quercus tostae.*
 KEMÉNYÍTŐ. *Amylum.*
 KÉN. *Sulfur.*
 Levált. *Sulfur praecipitatum; lac sulfuris.*
 Tisztított. *Sulfur depuratum.*
 KÉNET. *Sulfuretum.*

Dárdacsos mész - . *Calx antimonii sulfurata.*

Dárdany - . *Stibium crudum.*

Dárdanyozott higany - . *Hydrargyrum stibiatum sulfuratum; aethiops antimonialis.*

Fekete higany - . *Hydrargyrum sulfuratum nigrum; aethiops mineralis.*

Hamany - . *Sulfuretum lixivae.*

KERMES, ércz - . *Kermes minerale.*

KESERAG. *Magnesia.*

Kénsavas. *Sulfas magnesiaae.*

Szénsavas. *Carbonas magnesiaae.*

KÉSZÍTMÉNY. *Praeparatum.*

Készítményes. *Quod praeparatum.*

KINADÉK. *Chinium.*

Kénsavas. *Sulfas chininae.*

KŐ, égető. *Lapis causticus.*

Pokol - . *Lapis infernalis.*

KRÉTA, tisztított. *Creta praeparata.*

L. LY.

LABDACS. *Pilula.*

LANG. *Alcohol.*

Langolt. *Alcoholisatum.*

LÉ, hígviricz - . *Succus liquiritiae.*

- Szamárugorka - . *Elaterium*.
 LEGYEK, Spanyol. *Cantharides*.
 LÉL. *Spiritus*.
 Anizsos hügyag - . *Spir. salis ammon.*
 anisatus.
 Borsos-menta - . *Spir. menthae piperitae*.
 Édes fojtó. *Spir. nitri dulcis*.
 Fojtó - égényes. *Spir. vitrico-aethereus*.
 Gálicz - . *Spir. vitrioli*.
 Káforos. *Spir. camphoratus*.
 Kalánfű - . *Spir. cochleariae*.
 Kén - égényes. *Spir. sulfurico-aethereus*.
 Minderer - . *Spir. Mindereri*.
 Só - . *Spir. salis*.
 Szappanos. *Spir. saponatus*.
 Tisztított bor - . *Spir. vini rectificatus*.
 LEPÁROLT. *Destillatum*.
 LEVÁLT. *Praecipitatum*.
 LEVELEK. *Folia*.
 Kukojcza - . *Fol. uvae ursi*.
 Mályva - . *Fol. malvae*.
 Medvegerezd - . *Fol. uvae ursi*.
 Narancs - . *Fol. aurantiorum*.
 Szenna - . *Fol. sennae*.

M.

MAG. *Semen.*

Ánizs - . *Sem. anis.*

Ánizskapor - . *Sem. foeniculi.*

Bösövény - . *Sem. phellandrii.*

Ebvész - , *Nux vomica.*

Fekete repcze - . *Sem. sinapis.*

Gilisztaüröm - . *Sem. cinae.*

Kender - . *Sem. cannabis.*

Kömény - . *Sem. carvi.*

Lehámzott árpa - . *Sem. hordei excortic.*

Len - . *Sem. lini.*

Szabadil - . *Sem. sabadillae.*

MÁJ, kén - . *Hepar sulfuris.*

MAKK, pirított tölgy - . *Glandes quercus tostae* (makk-kávé).

MÁKONY. *Opium.*

Sydenham' folyó MÁKONYA. *Laudanum liquid. Syd.*

MEGRITKÍTOTT. *Dilutum.*

MÉSZAG, sósavas. *Murias calcis.*

MÉZ. *Mel.*

Csillaeczet - . *Oxymel squilliticum.*

Kőrös - . *Manna.*

Közönséges eczet - . *Oxymel simplex.*

Szín - . *Mel despumatum.*

MÉZGA. *Gummi*.
 Arab. *Gummi arabicum*.
 Gutt - . *Gummi-resina gummi guttae*.
 MÓR. *Aethiops*.
 Dárdany - . *Aeth. antimonialis*.
 Ércz - . *Aeth. mineralis*.
 Vas - . *Aeth. martialis*.
 MYRRHA. *Myrrha*.

N. NY.

NADÁLY. *Hirudo*.
 NÁDMÉZ. *Saccharum*.
 Fejér - . *Sacch. album*.
 Jeges - . *Sacch. canthum*.
 NED. *Linctus*.
 NYÁK. *Mucilago*.
 Arab-mézga - . *Mucil. gummi arabici*.
 NYELET. *Electuarium*.

O.

OLAJ. *Oleum*.
 Ánizskapor - . *Ol. foeniculi*.
 Ásvány - . *Ol. petrae, petroleum*.
 Búzós állati. *Ol. animale foetidum*.
 Dippel' állati OLAJA. *Ol. animale*
Dippeli.

- Fa-. *Ol. olivarum.*
 Fejér fa-. *Ol. oliv. album.*
 Gálicz-. *Ol. vitrioli.*
 Gyalog-fenyű-. *Ol. iuniperi.*
 Himpoj-. *Ol. ricini.*
 Kajopot-. *Ol. caieput.*
 Kroton-. *Ol. crotonis.*
 Mák-. *Ol. papaveris.*
 Mandola-. *Ol. amygdalarum.*
 Szabíni-boróka. *Ol. sabinæ.*
 Szálló állati-. *Ol. animale æthereum*
 Szarvasszaru-. *Ol. cornu cervi.*
 Terpetin-. *Ol. terebinthinae.*
 Ujonnán sajtolt len-. *Ol. lini recenter
expressum.*
 ÓLMACS, száraz feleczetsavas. *Acetas
plumbi acidulus siccus.*
 ÓNANY, reszelt. *Stannum limatum pu-
rum.*

P.

- PÉP, tamarind-. *Pulpa tamarindorum.*
 PÉZSMA. *Moschus.*
 PISKOLCZ. *Antimonium,*
 Nyers. *Ant. crudum.*
 PÓRIS. *Borax.*
 PÓTSZER. *Surrogatum.*

R.

RETEK, mezei. *Rad. raphani rusticani.*
RÖG, örmény. *Bolus armena.*

S.

SÁFRÁNY. *Crocus.*

SAJTOLT. *Expressum.*

SALÉTROM. *Nitrum.*

SAV. *Acidum* (chemiai értelemben).

Borkő-. *Acidum tartaricum.*

Fa-. *Acidum lignosum.*

Feleresztett kén-. *Ac. sulfuricum dilutum.*

Fojtó. *Acidum nitricum.*

Kék. *Ac. borussicum.*

Salétrom-. *Ac. nitricum.*

Savított só-. *Ac. muriaticum oxygenatum.*

Só-. *Ac. muriaticum.*

Tömény kén-. *Ac. sulfuricum concentratum.*

SAVANY. *Acidum* (természetirási értelemben).

Haller' SAVANYA, v. Haller' savanyu nede. *Liquor acidus Halleri v. acidum Halleri.*

Mynsicht' SAVANYA. *Elixirium vitr.*

Mynsichtii.

SÓ. *Sal.*

Búz-. *Sal ammon.*

Csoda -. *Sal mirabilis Gl.*

Égetett tim -. *Alumen ustum.*

Glauber' csodaSÓJA. *Sal mir. Gl.*

Hügy-. *Sal ammon.*

Keserű. *Sal amarum.*

Nyers tim -. *Alumen crudum.*

Szalamia -. *Sal ammoniacum.*

Szállékony szalamia -. *Sal ammon. vo-*
latile.

Szék-. *Soda.*

SÜLYAG, sósavas. *Murias barytae.*

SÜR (*densitas*), LÉSÜR, lésürű. *Roob.*

Bodza -. *Roob sambuci.*

Gyalog-fenyű -. *Roob iuniperi.*

Murok -. *Roob dauci.*

Szilva -. *Roob prunorum.*

SZ.

SZALAD. *Malthum.*

Árpa -. *Mathum hordei.*

SZÁLLÉKONY, SZÁLLÓ. *Volatile.*

SZAPPAN, orvosi. *Sapo medicinalis.*

- SZÁZLÁBUAK. *Millepedes.*
 SZEMEK, rák - . *Lapides cancrorum.*
 SZÉN, tiszta. *Carbo purus.*
 Szivacs - . *Carbo spongiarum.*
 SZIKAG. *Natrum cum acido.*
 Fojtósavas. *Natrum nitricum; nitrum cubicum.*
 Jegezett alszénsavas. *Natrum carbonic. crystallisatum.*
 Kénsavas. *Natrum sulfuricum.*
 Száritott kénsavas. *Natrum sulfuricum siccum.*
 SZIVACS. *Spongia.*
 Pirított. *Spongia tosta.*
 SZORÍTDÉK. *Strichnina.*
 SZÖRP. *Syrupus.*
 Közönséges. *Syr. communis.*
 Rhabarbara - . *Syr. rhabarbari.*

T.

- TEJ. *Lac.*
 Kén - . *Lac sulfuris.*
 TÉSZTA, mustár - vagy repcze - . *Sinapismus.*

V.

- VAJ, piskolecz - . *Butyrum antimonii.*
 VASACS, kénsavas. *Ferrum sulfuricum.*

VENYIGÉK, keserédes. *Stipites dulcamarae*.

VIRÁGOK. *Flores*.

Bodza - . *Fl. sambuci*.

Horgany. *Flores zinci*.

Kappanőr - . *Fl. arnicæ*.

Kén - . *Fl. sulfuris*.

Lavandula - . *Fl. lavendulae*.

Mezei székfű - . *Fl. chamomillae vulg.*

Nemes székfű - . *Fl. chamom. romanae*.

RézVIRÁG- . *Aerugo*.

Sárga lóheré - . *Fl. meliloti*.

Veres mályva - . *Fl. malvae ustae*.

VIZ. *Aqua*.

Borostyánmegy - . *Aq. laurocerasi*.

Égetett mész - . *Aq. calcar. rubrae*.

Erős. *Aq. fortis s. acidum nitricum*.

Goulard' ólomVIZE. *Aq. saturn. Goulardi*.

Illatos. *Aq. aromatica*.

Keserű mandola - . *Aq. amygd. amararum*.

Közönséges. *Aq. communis*.

Lepárolt. *Aq. destillata*.

Savanyu seb-, v. Theden' sebVIZE.

Aqua sclopet. Thedenii.

Savított sósavas. *Aq. oxymuriatica, vagy:*

- Zöldlő. *Aq. chlori.*
 VONAT. *Extractum.*
 Aloe - . *Extr. aloes.*
 Angyalgyökér - . *Extr. angelicae.*
 Beléndek - . *Extr. hyoscyami.*
 Bürök - . *Extr. conii maculati.*
 Csikorka - . *Extr. gratiolae.*
 Cziczkóró - . *Extr. millefolii.*
 Eleczke - . *Extr. trifolii fibrini.*
 Folyó-perje - . *Extr. graminis.*
 Fűz - . *Extr. salicis.*
 Gódricz - . *Extr. chelidonii maioris.*
 Húnyor - . *Extr. hellebori nigri.*
 Kálmos - . *Extr. acori.*
 Kaskaril - . *Extr. cascarillae.*
 Kappanőr - . *Extr. arnicae.*
 Keserédes - . *Extr. dulcamarae.*
 Léles ebvész - . *Extr. nucis vomicae spirituosum.*
 Mákony - . *Extr. opii.*
 Marhaepe - . *Fel tauri inspissatum.*
 Maszlagos nadragulya - . *Extr. belladonnae.*
 Myrrha - . *Extr. myrrhae.*
 Oroszlánfog - . *Extr. taraxaci.*
 Örvény - . *Extr. enulae.*
 Pitypang - . *Extr. taraxaci.*

- Sisakfü - . *Extr. aconiti.*
 Szenna - . *Extr. sennae.*
 Szepnőnyé - . *Extr. belladonnae.*
 Tarnics - . *Extr. gentianae.*
 Üröm - . *Extr. absinthii.*

Z.

- ZÖLDLET. *Chloretum.*
 Mészany - . *Chloretum calcis.*
 ZÖLDLŐ. *Chlorum.*
 ZUZMÓ , izlandiai. *Lichen islandicum.*

5.

Kór- és gyógytudományi
szótár.

- ÁR. *Fluxus.*
 Hud - . *Diabetes.*
 ASZALVÁNY. *Atrophia.*
 Belsőfodorbeli. *Mesenterica.*
 BÍBOR. *Scarlatina.*
 CSELEKVŐSÉG. *Activitas.*
 Csömör, kőd - . *Colica.*
 CSÚZ. *Rheumatismus.*

- DAGANAT. *Tumor.*
 Mirígy -. *Tumor glandulae.*
 DUGULÁS. *Obstipatio.*
 FEKÉLY. *Ulcus.*
 FÉRGEK, bel -. *Vermes intestinales.*
 Galand -. *Taenia.*
 FOLYÁS. *Fluxus.*
 Aranyér -. *Fl. haemorrhoidalis.*
 Fejér. *Fluor albus.*
 Has -. *Diarrhoea.*
 Nyák -. *Blenorrhoea.*
 Ondó -. *Gonorrhoea.*
 FORRÓ betegség. *Morbus acutus.*
 GENY. *Pus.*
 Genyedni. *Suppurare.*
 Genyedés. *Suppuratio.*
 GOLYVA. *Struma.*
 GÖRCS. *Spasmus.*
 GÖRVÉLY. *Scrophula.*
 GUMÓ. *Tuberculus.*
 HAGYMÁZ. *Typhus.*
 HÖKHURUT. *Tussis convulsiva.*
 IDŰLT betegség. *Morbus chronicus.*
 KEH. *Asthma.*
 KÓR. *Morbus.*
 Angol. *Rhachitis.*
 Görvély -. *Scrophulosis.*

- Higany - . *Hydrargyrosis.*
 Lélek - . *Morbus psychicus.*
 Méh - . szorosabb értelemben *hysteria.*
 Sárga. *Icterus.*
 Viz - . *Hydrops.*
 KÖSZVÉNY. *Arthritis.*
 Csomós. *Arthr. nodosa.*
 KÜTEG. *Exanthema.*
 LÁZ. *Febris.*
 Bíbor - . *Febris scarlatina.*
 Gyomor - . *Febris gastrica.*
 Ideg - . *Febr. nervosa.*
 Váltó. *Febr. intermittens.*
 LOB. *Inflammatiö.*
 NÁTHA. *Catarrhus.*
 NYÁK. *Mucus.* Mellynyák. *Status mu-*
cosus pulmonum.
 Nyákosság. *Status mucosus.*
 NYIROKNYAVÁLYA. *Morbus lymphaticus.*
 ÖRÜLTSEG. *Vesania.*
 ÖSSZEHUZÓDÁSOK. *Contracturae.*
 PANGÁS. *Stagnatio.*
 REKEDÉS. *Retentio.*
 Hud - . *Ret. urinae.*
 Szék - . *Ret. alvi.*
 SAVANY. *Acidum.* (kórtudományi ér-
 telemben, p. o. első utak' savanya).

SENYV. *Cachexia.*

SORBÉLI, p. o. másod sorbéli betegség. *Secundarius morbus.*

SORVADÁS. *Phthisis.*

SÖMÖR. *Herpes.*

SÜLY. *Scorbutus.*

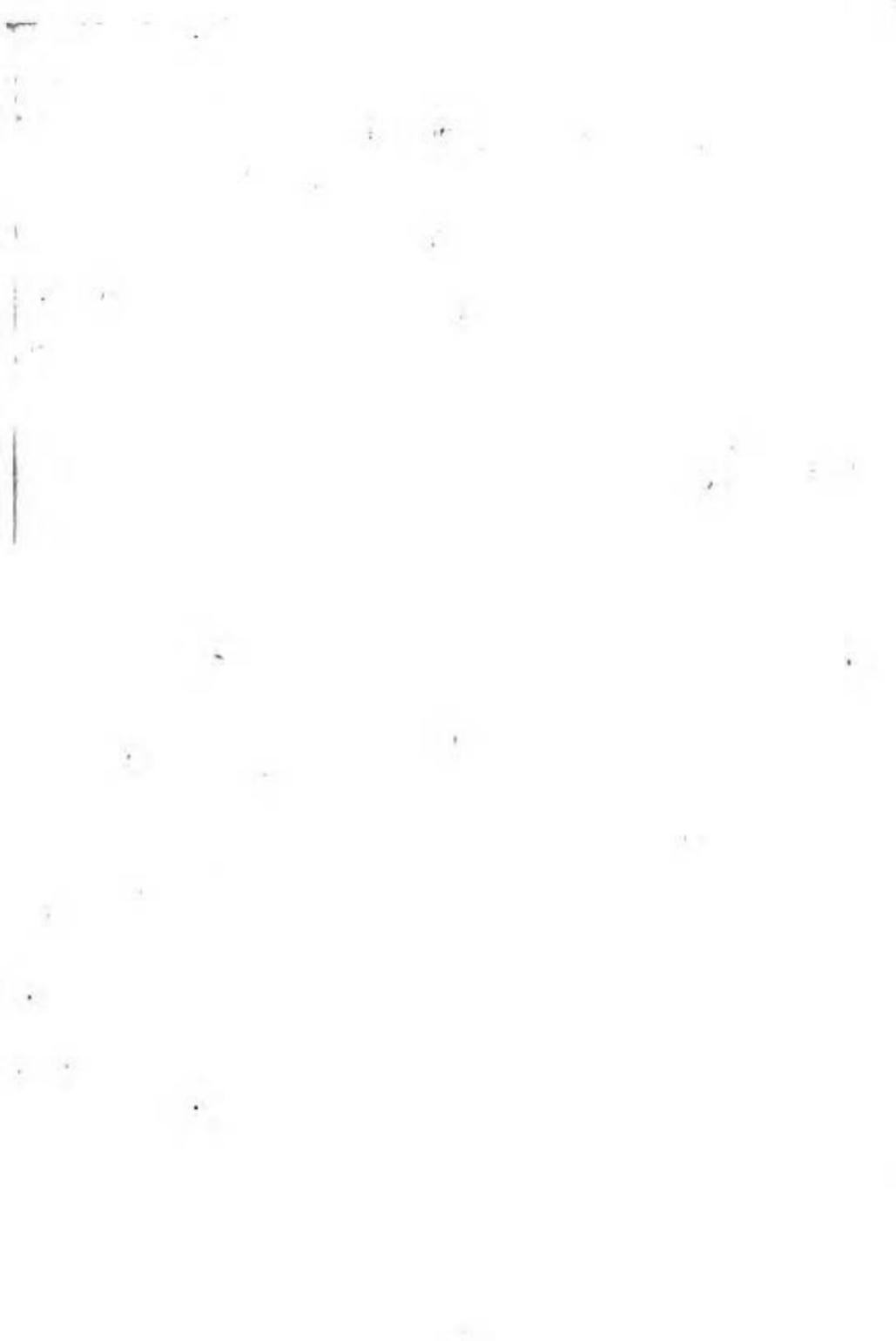
SZÉLHÜDÉS. *Paralysis.*

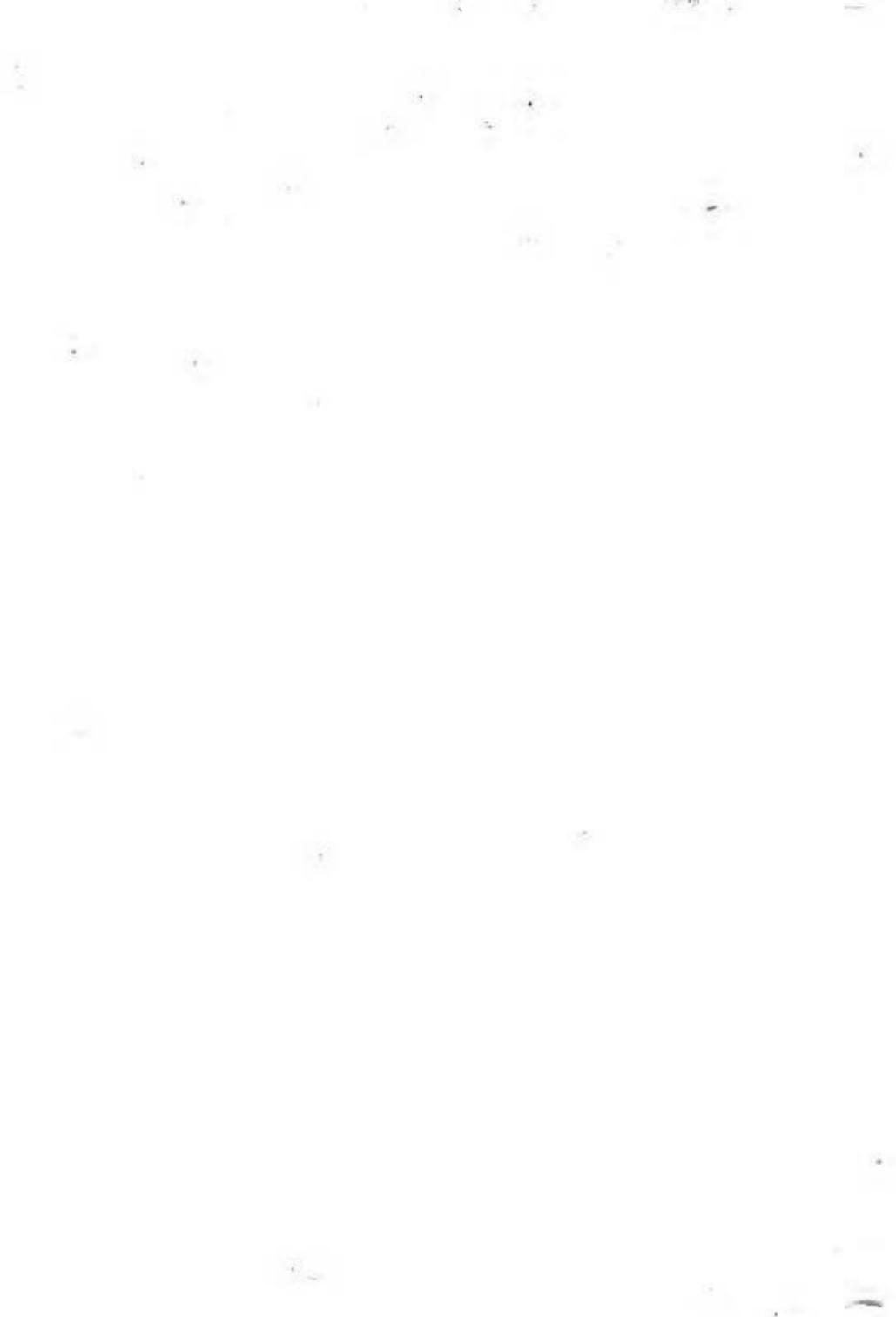
ÜSZÖG. *Gangraena.*

VÉRHAS. *Dysenteria.*

ZUZMÓ, bőr -, vagy sömör. *Herpes.*

Nyomatott Budán,
a' magy. kir. egyetem' betűjével.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z185608907

